Lei 2,25

EDITURA TINERETULUI

NATALIA MOMO

Satul de lângă orezărie

În româneşte de T. DUMITRU

EDITURA TINERETULUI

Coperta de ŞT. NASTAC

Titlul lucrării în orginal;
Natalia Momo Borgo fra la risaia
G.B. PARAVIA et C. Torino 1958

CUVÂNT ÎNAINTE

Autoarea cărţii, pe care o deschideţi astăzi pentru prima dată, este o literată de talent care şi-a dedicat întreaga sa creaţie cititorilor de vârstă

mică sau foarte tineri, care păşesc în viaţă, punând atâtea întrebări.

Ea le-a răspuns, ajutându-i să cunoască natura, binele şi frumosul, sfătuindu-i cum să se ferească de rău. Natalia Momo a fost, vreme de patruzeci şi cinci de ani, învăţătoare în satele şi oraşele Lombardiei, regiune din nordul Italiei. Pe copii i-a cunoscut, aşadar, îndeaproape, şi multe generaţii au fost educate de ea în spiritul ideilor înaintate ale vremii. Un bun exemplu l-a oferit prin propria-i viaţă, pe care a trăit-o cu o înaltă conştiinţă cetăţenească şi patriotică. În 1936, în timpul războiului civil din Spania, a făcut parte din grupurile de luptă „Giustizia e Libertá” (Dreptate şi Libertate). În anii războiului antihitlerist a luptat ca partizană în mişcarea de rezistenţă. După război, Natalia Momo a desfăşurat o intensă activitate obştească, organizând o vastă reţea de biblioteci populare volante în regiunea Torino, participând la înfiinţarea unui centru de studii pentru literatura de copii. S-a manifestat ca militantă pe tărâm obştesc şi în cadrul organizaţiei Uniunii Femeilor Democrate Italiene (U.D.D.I. [1]). Ca reprezentantă a acestei organizaţii, Natalia Momo a vizitat şi ţara noastră, fiind conducătoarea delegaţiei U.D.D.I., care a venit aici spre a cunoaşte munca şi realizările poporului nostru.

Lucrările Nataliei Momo ne introduc în lumea copiilor şi a tinerilor din ţara ei. Aceştia sunt fiii Italiei muncitoare, pe care i-aţi văzut de atâtea ori în filmele neorealiste. Amintiţi-vă de micul tâmplar din „Omul cu pantaloni scurţi”, de copilul şomerului din „Hoţii de biciclete”, de droaia gălăgioasă a micilor eroi din „Sciuscia”. Multora dintre aceştia soarta le e vrăjmaşă, ei trebuie să muncească de mici pentru a-şi câştiga bucata de pâine, nu pot învăţa, lipsindu-le mijloacele materiale. Dar greutăţile nu-i înfrâng, ci ei le înfruntă cu o încredere voioasă într-un viitor mai

bun, cu un optimism contagios. Sunt convinşi că va învinge dreptatea poporului şi că datoria lor este să înveţe cu râvnă de la viaţă.

Ca şi neastâmpăratul erou de lemn cu suflet omenesc al lui Collodi, cunoscut la noi sub numele de „Ţăndărică”, ca atâţia dintre tinerii povestirilor lui Edmondo de Amicis, ca şi copiii Mariei Giacobbe, învăţătoarea din Sardinia, ca şi tinerii luptători ai Terezei Noce, din cartea „Tineret fără soare”, ca şi tinerele muncitoare în orezării din versurile Renatei Vigano sau copilaşii isteţi din „Snoavele cereşti şipământeşti” ale lui Gianni Rodari, ca şi acei copii care au compus, din atâtea dureri, „Scrisorile din Valea Plângerii”, copiii şi tinerii din operele Nataliei Momo duc greul vieţii încă de mici, iar veselia

[1] Unione Donne Democratiche Italiane.

lor firesc copilărească are un sâmbure amar. Ei devin înţelepţi mai devreme decât trebuie, ştirbindu-şi astfel din dreptul la copilărie ca anotimp unic.

Pe Nando, eroul cărţii de faţă, îl pasionează nenumăratele taine ale naturii, îi place să studieze viaţa insectelor, a plantelor, dar în acelaşi timp învaţă meseria de cizmar de la bunicul lui; viaţa sa se scurge în satul de lângă orezărie, alături de alţi copii ca Maiot, fetiţa smeadă, cu ochi negri, sau Adelina. Când e vorba să se joace, ei se mulţumesc cu două pietricele drept jucării; când e vorba să fie serioşi, ei dau o mână de ajutor părinţilor, fie că păzesc gâştele pe câmp, fie că trag vreo căruţă cu zarzavat sau trebăluiesc pe lângă bunicul ciubotar. Dar cel mai mult îl ispiteşte pe Nando să numere picioarele, vreunui gândăcel, să cerceteze cu luare-aminte plantele. Îl captivează, misterioasa viaţă a gânganiilor, pe care se pricepe să le prindă, să le conserve, pe care le observă cu patimă, în el mijeşte un naturalist, un viitor om de ştiinţă. Şi învăţătorul

obişnuia să spună adesea despre acest copil înzestrat; „Ce păcat că nu poate să-şi continue învăţătura!”

Într-adevăr, terminând şcoala primară, Nando nu va putea merge mai departe la şcoală. El n-are părinţi; tatăl a pierit într-un accident de muncă, iar mama s-a prăpădit şi ea, după o lună. Nando a rămas în grija bunicului, care ţine morţiş să-l înveţe meseria de cizmar, ca băiatul să-şi câştige existenţa. Bunicul e tare bătrân şi, într-o bună zi, copilul ar putea rămâne singur…

Printr-o serie de întâmplări nici vesele, nici prea triste, bătrânul doctor din sat, un om inimos, posesor al unei lupe de care Nando ar avea mare nevoie pentru „cercetările“ lui, află cât de mult îl pasionează pe copil viaţa insectelor, cum doreşte să ştie „cum sunt ele alcătuite, unde au ochii, cum trăiesc, ce mănâncă, cum devin larvele fluturi”, precum şi alte taine ale naturii. Şi doctorul îi dăruieşte lupa. Când bunicul se îmbolnăveşte şi, nemaiputând să lucreze, se vede nevoit să meargă la azil, Nando rămâne singur pe lume; numai mulţumită unor oameni inimoşi băiatul îşi află un nou cămin, o nouă familie; doctorul îi va fi tată şi-l va ajuta să-şi continue studiile. Numeroase alte întâmplări se aştern în calea lui Nando, a lui Maiot şi a celorlalţi copii. Sunt întâmplări neînsemnate, mărunte, dar ele alcătuiesc de fapt o mare şcoală a vieţii, la care aceşti micuţi învaţă multe adevăruri despre firea omenească, despre prăpastia care-i desparte pe cei bogaţi de cei nevoiaşi. În povestirile de faţă, copiii oamenilor sărmani au prilejul să cunoască în chip nemijlocit uscăciunea sufletească a celor avuţi, egoismul, răutatea, nedreptatea lor. Toate acestea sunt admirabil ilustrate în străvechea legendă populară cu marchiza şi ţăranii, care oglindeşte răsfăţul şi capriciul aristocraţilor, truda şi nesomnul sărmanilor ţărani. Toţi muncitorii de la orezărie cunosc legenda aceasta şi o povestesc chiar în

cântece, seara când sfârşesc munca şi când prinde să se audă orăcăitul broaştelor. Cică marchizei din castelul Vettigne nu-i plăcea să adoarmă în orăcăitul broaştelor. De aceea, îndată ce asfinţea soarele, ţăranii, robii săi, se aşezau pe marginea şanţului ce împrejmuia castelul, înarmaţi cu lopeţi lungi ca să sperie broaştele şi astfel să le silească să tacă. Toată noaptea lopătau astfel bieţii oameni, trecându-şi vorba din gură în gură, spre a nu-i fura somnul, căci îndată ce aţipeau, broaştele îşi reîncepeau concertul, iar contesa, trezindu-se, poruncea ca ţăranii, sleiţi de oboseală şi uzi până la piele, să fie bătuţi.

În peisajul văilor alpine din această regiune nordică se petrece şi acţiunea altei cărţi a Nataliei Momo; „Rese, ciobăniţa din Prasec”, în care eroii sunt tot copii, deprinşi de mici cu munca, învăţând singuri din cercetarea naturii înconjurătoare şi din sfaturile celor mai în vârstă.

Am cunoscut-o pe Natalia Momo cu prilejul vizitei sale în România. Mi-a povestit atunci subiectul unei cărţi la care lucre. Aceasta se petrecea cu câţiva ani în urmă. Scriitoarea nu ştia că este ultima ei carte şi că nici nu avea s-o mai termine. Îmi făgăduise să ne-o trimită când o va desăvârşi, ca să o cunoască şi tinerii noştri, în tălmăcire românească…

Eroii Nataliei Momo sunt demni şi mândri; ei cuceresc cu greutate şi îndrăzneală un strop de învăţătură; cinstiţi şi ageri, ei sunt veseli pentru că au încredere în viaţă şi îşi dau seama că dreptatea celor mulţi va triumfa; atunci vor putea studia în liniştea dimineţilor, se vor juca sub razele unei vieţi lipsite de grija zilei de mâine. Aşa cum visa şi Natalia Momo pentru ei, privind cu bucurie câte s-au realizat la noi în jurul tinerilor şi pentru ei.

Cucerind curiozitatea şi atenţia micului cititor, paginile Nataliei Momo fac parte din acea inspirată literatură destinată copiilor, care, departe de orice ariditate didactică, contribuie la

educaţia lor, dezvoltându-le trăsături ce fac din ei oameni integri.

DESPINA MLADOVEANU

FERMA „AIROLA”

Toate coşurile erau goale. Martina della Lignana cumpărase piersicele toate câte mai rămăseseră, după ce se tocmise bine, şi se întorsese acasă cu şorţul plin.

Marietta îşi ajută tatăl să urce coşurile în cărucior; avuseseră o zi bună; caseta de bani gemea de mărunţiş.

— Hai, repede, urcă! zise tatăl fetiţei, intrând între hulube.

— Nu, tată! Vreau să împing… Aşa o s-ajungem mai iute acasă. Şi-apoi eşti obosit! încercă să se împotrivească Marietta, cam cu jumătate de gură.

— Ei, hai! Că doar nu cântăreşti cine ştie cât…

Fetiţa nu aşteptă să fie poftită a doua oară; se cocoţă fericită între coşurile goale. Chiar că era obosită! De dimineaţă cutreierau fermele, ca să vândă fructe şi zarzavaturi.

Opintindu-se, tatăl îndreptă căruciorul pe drumul albicios şi drept care tăia în două întinderea verde a câmpiei. Soarele dispăruse în spatele Alpilor, care se vedeau ca o linie albăstruie, îndepărtată, dar pe cer mai stăruiau încă jerbele de flăcări ale ultimelor raze. Uşor încreţită de briză, apa de pe orezării le oglindea strălucirile roşiatice. Plopii şi duzii care se înşirau de-a lungul zăgazurilor şi printre ogoare păreau cufundaţi într-

o lumină aurie. Greierii ţârâiau din depărtare în acel lung apus de iunie, iar din pământ şi din apă se ridica o boare caldă. Spre răsărit, unde cerul se întuneca încet, se înălţa o lună plină, diafană ca fumul unei jertfe, înconjurată de un nimb de aburi albăstrui.

—O, nimbul lunii cum ieşi,

Vântul, ploaia şi veni! se porni să cânte vesel Marietta.

Tatăl se opri din fluierat şi ridică şi el capul să privească.

— Dacă plouă, o să fie bine pentru grădini! Şi dacă n-o să plouă, o să ne fie bine nouă, care cutreierăm toată ziua – şi începu să râdă.

Era un om rotofei şi scund, cu o faţă plină de bunătate şi rumenă ca pătlăgelele pe care le vindea, luminată de doi ochi mici, veseli şi iscoditori.

Întâlniră un şir lung de biciclişti; oameni care se întorceau de la muncă şi pedalau grăbiţi. La răscruce, iat-o şi pe Adelina, care fusese cu gâştele la păscut. Gâştele mergeau una după alta, legănându-se pe labele lor mari şi galbene, şi din când în când îşi întindeau aripile ca nişte pânze albe de corabie. Adelina era desculţă, îmbrăcată cu o rochiţă roşie, cu flori galbene, iar părul bălai şi-l legase cu o fundă mare de mătase care-i cădea mereu în ochi.

— Bună, Marietta!

— Bună, Adelina!

Ga, ga, ga! gâgâiră agresive gâştele.

În sfârşit, căruciorul ajunse clătinându-se pe o cărare prăfuită care ducea spre fermă. Marietta sări jos sprintenă şi începu să împingă cu nădejde. Iată îngrăditura verde a „Airolei“. În prag apăru o femeie mică şi rotofeie şi ea, cu o faţă frumoasă, senină, cu o băsmăluţă de culoare închisă pe cap, legată sub bărbie.

Marietta se repezi în braţele ei.

— O, fetiţa mea – zâmbi drăgăstos femeia – eşti obosită, nu?

— Ştii, mămuţă, am vândut tot! strigă fetiţa, ca şi cum ar fi fost meritul ei. Şi mi-e o foame!…

Aşa cum era, înaltă, slabă, cu pielea măslinie, cu faţa ascuţită şi doi ochi de viezure, negri ca tăciunele, Marietta nu semăna de loc nici cu tată-său, nici cu mamă-sa, şi toată lumea zicea;

— Dar unde aţi găsit lăcusta asta?

— Am găsit-o într-o groapă - tocmai când vroiau s-o mănânce broaştele şi mi-a sărit drept pe vârful nasului; aşa că n-am avut încotro şi am adus-o acasă – răspundea glumind tatăl.

— Şi pe urmă, tăicuţule? Spune-mi, pe urmă ce-am făcut?… întreba fata, căreia îi plăcea joaca asta.

— Pe urmă, când ai ajuns acasă, ai sărit în capul maică-ti şi ai ciupit-o de ureche; drept care a vrut să te dea la găini. Dar eu i-am zis; „Mai las-o puţin! E prea slabă, şi dacă o ciugulesc găinile, o să le rămână în gât. Mai bine să sară prin casă, să ne înveselească!"

După ce opri căruciorul, Vigiu începu să descarce coşurile, ajutat de nevastă, şi să le aşeze într-o încăpere întunecoasă care-i slujea de magazie.

Marietta se folosi de acest prilej, ca s-o zbughească spre o căsuţă ce stătea lipită de grajduri ca şi cum şi-ar fi căutat un sprijin; o odaie jos şi una deasupra, cu un balcon de lemn pe care se căţărau joardele unei viţe. Pe prispă era un scăunel de cizmărie şi un omuleţ aplecat deasupra unei ghete ponosite.

— Unchiule Andrei, unde-i Nando? întrebă copila.

Bătrânul ridică o clipă capul să privească fetiţa şi făcu un gest morocănos ca şi când ar fi vrut să spună; „Cine ştie unde s-o fi ascuns haimanaua aia!" Dar imediat Marietta îşi descoperi micul

prieten. Stătea în genunchi pe pământ şi privea atent la ceva aflat pe un scăunel în faţa lui.

— Spune-mi, Nando, la ce te uiţi acolo? întrebă Marietta apropiindu-se.

Nando nu-i răspunse şi nici măcar nu-şi ridică ochii; ba chiar îi făcu Mariettei semn să tacă. Urmărea cu multă luare-aminte zvârcolirile unei insecte prinse sub un ciob de sticlă – un fund de pahar prin care vietatea apărea mărită sau mai degrabă deformată.

— O! exclamă Marietta. E un scorpion!

— Da' de unde! răspunse Nando. Nu se cheamă aşa!

— Ba da, este scorpion, îi găseşti întotdeauna pe sub pietre.

— Daca aş putea să am o lupă adevărată, aş vedea mai bine cum e făcut! zise cu regret Nando. N-am izbutit încă să număr câte picioare are… Şi adăugă; Mi-ar plăcea să am o carte cu toate numele adevărate ale gângăniilor care sunt la ţară!

— Hai iute, Marietta, că e masa gata! o strigă în clipa aceea mama Ninin.

La această chemare îmbietoare, fetiţa fugi în grabă;

— La revedere, Nando! Mai târziu o să-mi spui şi mie câte picioare are gângania ta?

Ninin se şi apucase să împartă o gustoasă iahnie de fasole amestecată cu slănină şi tăia nişte felii mari de *pan pestino*[1]; îşi aruncase pe spate capetele basmalei, iar faţa ei surâzătoare şi îmbujorată strălucea de mulţumire printre aburii ce se ridicau din cratiţă.

— Pune-mi mult, mamă, te rog! zise Marietta.

— N-o lăsa să moară de foame, mamă, te rog – făcu Vigiu, luând-o în râs pe fetiţă. Unde pune oare fata asta tot ce mănâncă?! Măcar de s-ar îngrăşa!…

Pe partea cealaltă a drumului, în faţa fermei „San Rocco", era multă agitaţie. Veniseră la plivit cu ziua femeile; mâine începea plivitul orezului.

Un pâlc de fete tinere se aşezaseră pe un maldăr de fân, cu spatele rezemat de zidul casei., Mâncau sporovăind în şoaptă şi din când în când izbucneau în râsete ascuţite.

[1] Pâine făcută din făină de orez. (n.a.)

— Când eram eu tânără şi mă duceam la plivit – zise Ninin, care le privea – nu era atât de uşor; atunci să fi văzut trudă! Nu scoteau apa din orezărie şi, ca să smulgem pirul care învăluia orezul, ne chinuiam rău de tot. Iar mie, închipuiţi-vă, îmi era frică de vipere! Dar fetele din ziua de azi nu mai ştiu să cânte frumoasele cântece pe care le ştiam noi. Eu cântam singură, iar celelalte îmi ţineau isonul. Era o frumuseţe!

Marietta abia mai mânca din pâine, fără poftă, iar pleoapele i se lăsau grele ca de plumb peste ochii somnoroşi.

— Ei, Marietta – zise tatăl, lovind-o uşor pe spate – a şi venit Moş Ene?

Din staul ajungea până la ei vocea lui Bastian văcarul, care mulgea vacile;

— Na, Rossa!… Îndărăt, Stella!

Drept răspuns se auzeau mugete prelungi.

Luminile serii se stingeau încet; la apus, cerul de un violet diafan era încă limpede, dar umbrele întunecau orice culoare pe câmpia largă şi nesfârşită. Deodată, din orezăriile din jur se înălţă stăruitor şi monoton orăcăitul broaştelor. Era un cor mare, în contra-timp, care creştea melancolic în văzduh, ca şi cum ar fi fost însuşi glasul pământului.

VOCAŢIA LUI NANDO

A doua zi dimineaţă, Vigiu se apucă devreme să încarce în cărucior coşurile cu fructe. În acelaşi timp, Ninin termina de împletit strâns cozile Mariettei, care se tot vânzolea şi striga, şi abia scăpă fetiţa din mâinile mamei, că o şi zbughi în căutarea lui Nando. Îl găsi înfulecând o bucată mare de budincă. Bunicul, bătrânul cârpaci Andrea, se şi aşezase pe scăunel şi bătea cu îndârjire într-o talpă; pe chipul lui cenuşiu şi zbârcit se citea aceeaşi expresie morocănoasă.

— Spune-mi, Nando, câte picioare avea scorpionul?

— Patrusprezece!

— Nu cred!. Scorneli de-ale tale. Cum de le-ai numărat?

— Bineînţeles că le-am numărat! Ştii? Abia îl ating, şi parcă e glonţ. Acum am pus sub lupă încă o vietate; vreau să văd ce-or să facă împreună.

— Şi ce-or să facă?

— Nu ştiu… O să văd. Poate or să se mănânce.

Ieşi afară tiptil, tiptil, ferindu-se să nu fie văzut de bunic. Dar bunicul îl zări cu coada ochiului şi-l chemă imediat.

— Dacă o ştergi şi astăzi, e vai de tine! Trebuie să smoleşti sfoara, să duci pantofii doamnei Flaminia… — strigă bătrânul, scuipând necăjit pe pielea pantofului pe care-l lustruia.

— Vin îndată, bunicule! Fac tot ce vrei… — zise băiatul din fugă, în timp ce bătrânul continua să mormăie cu un pronunţat accent meridional.

— La naiba! Halal de-aşa ajutor! Nici măcar de doi bani… Bunicul e bun doar să-ţi umple burta şi-atât! Mai întâi a fost şcoala, cu tot soiul de îndatoriri, ba una, ba alta! Acuma sunt la rând

descoperirile ştiinţifice… numai de asta e bun… La toţi dracii!

Într-un ungher strâmt şi umed, sub scară, Nando îşi instalase… laboratorul. Aici se retrăgea când putea şi tot aici îşi păstra comorile, pe o scândurică prinsă în perete şi pe un scăunel hodorogit. Singura fiinţă care avea intrare liberă era Marietta; intrare liberă este un fel de a spune, căci fetiţa nu avea acces când Nando nu era acolo… Şi acum intră cu grijă şi îşi lungi gâtul peste umărul lui Nando (care îngenunchease în faţa scăunelului, ca să nu dea cu capul de sus…) Sub ciobul, de sticlă ce ţinea loc de microscop se afla şi miriapodul căruia Marietta îi zicea scorpion, precum şi o biată scolopendră care se zbătea zadarnic. Prizonieră sub un pahar răsturnat cu gura în jos, o omidă mare şi păroasă încerca în van să se urce pe sticlă; un biet fluture, fixat cu un ac pe lemn, îşi pierduse frumuseţea aripilor; mai erau acolo cărăbuşi scorojiţi şi capul unei răgace.

— Nu s-au mâncat între ei! spuse cu uşurare Marietta, iar apoi exclamă cu dispreţ, privind omida; Of, ce scârboasă e!

— Pe asta o las sub sticlă până ce o să se închidă în gogoaşe. Vreau să văd ce fluture o să iasă din ea – zise Nando.

— Nu-mi plac de loc gângăniile tale! Mi-e silă de ele!

Mama Ninin ieşi afară şi strigă;

— Marietta!… Marietta! Vino, taică-tu e gata de plecare. Şi, plină de îngăduinţă, zise în sinea ei; „Desigur că s-a dus la Nando. Ce tot o fi meşterind băiatul ăla acolo cu vietăţile lui?!“

Marietta o zbughi, să-i ajungă pe ai săi. Acum, fiind în vacanţă, colinda în fiecare zi prin sate şi ferme împreună cu tată-său spre a vinde fructe şi zarzavaturi. Îi ajuta să împingă căruciorul şi învăţase să facă la iuţeală cornete foarte frumoase. Îi plăcea tare mult acel mic comerţ ambulant. Când ajungeau în apropierea unui grup de case, tatăl lăsa

jos hulubele şi scotea o goarnă veche cu care chema cumpărătorii, făcând-o să răsune ascuţit de două-trei ori.

— Zarzavagiuu'!… Ia frumoase piersici coapte!… Ia roşii frumoase şi ieftine! şi iarăşi mai suna din goarnă!

Gospodinele ieşeau afară, cumpărau, se tocmeau, uneori făceau nazuri, dar de cele mai multe ori glumeau.

În ziua aceea, Marietta se tot gândea la Nando şi la pasiunea lui de neînţeles pentru nişte jivine care ei îi provocau doar scârbă;

— Cine ştie ce-o fi găsind frumos la ele! Stă acolo ceasuri întregi şi le priveşte, dar mie mi-e silă de ele.

— Ei, draga tatii! Nu toată lumea are aceleaşi gusturi… Ţie îţi plac caramelele! El preferă să stea să privească furnicile şi cărăbuşii.

Nando fusese coleg de şcoală cu Marietta. Era un băiat sârguincios care prindea din zbor chiar şi lucrurile ce păreau cele mai grele colegilor lui. Citea cu nesaţ puţinele cărţi ce-i cădeau în mână – mai cu seamă dacă tratau subiecte ştiinţifice – dând dovadă de o mişcătoare pasiune de a şti, de o nesecată curiozitate de a cerceta. Învăţătorul spunea că este foarte inteligent.

— Ce păcat că nu poate continua studiile! zicea el mereu.

Dar bunicul Andrea clătina din cap;

— Tot studii şi iar studii! mormăia el. E destul de isteţ, nu zic ba; aşa suntem noi toţi ăştia „ţărănoii", cum ne ziceţi voi. Da' trebuie să se facă cârpaci, şi nimic altceva. Trebuie să-şi câştige pâinea. Dacă mor eu, care-s cu un picior în groapă, cine o să-l ţină pe domnişor?

Bunicul Andrea se pripăşise prin locurile acelea din întâmplare. Un băiat al lui venise din sud să-şi caute de lucru şi se însurase chiar în sătucul ăsta cu orezării. Când s-a născut Nando, bătrânul şi-a

vândut cocioaba şi cele două capre şi a voit să stea cu familia.

— De cârpaci e nevoie în toate ţările din lume – a zis el.

Apoi s-a întâmplat nenorocirea. Tatăl lui Nando a murit într-un accident de muncă, iar nici la o lună după asta a răposat şi tânăra-i soţie, în urma unei pneumonii.

— Ce-ţi este şi cu soarta asta! spunea bătrânul Andrea. Eu, care mi-s bătrân, am rămas, iar tinerii s-au dus! Ba mi-au mai lăsat şi năpârstocul ăsta să-l cresc!.

Să se mai întoarcă în sud, nici nu-i trecea prin minte.

Puse scăunelul în pragul uşii şi începu să pingelească ghete, să pună petice la cizme, să bată cuie la saboţi. Nu ducea lipsă de lucru. Băiatul avea atunci abia doi ani, dar era atât de bun şi de cuminte, că nici nu ştia de el…

Îşi găsea de joacă cu te miri ce; două pietricele îi erau de ajuns şi nu cerea niciodată mai mult. Bunicul Andrea îl iubea mai mult decât ochii din cap; numai că nu prea se înţelegea un bătrân cu un copil atât de mic! Cu toate acestea, chiar printre dojeni şi toane, în umbra bătrânelului arţăgos şi încăpăţânat copilul crescuse bine; se făcuse un băiat robust, cu ochi negri şi frumoşi, plini de inteligenţă şi exprimând o voinţă fermă…

Din fericire existase Ninin, buna, binevoitoarea şi săritoarea Ninin, care dădea fără preget o mână de ajutor în momentele grele, veghind asupra micilor necazuri ale copilului, cosându-i hainele rupte, nasturii, călcându-i hăinuţele ca să fie şi el în rândul celorlalţi copii.

Când căruciorul vânzătorului de fructe ajunse în apropiere de ferma „Marchesa”, femeile venite la plivit tocmai părăseau orezăriile pentru a prânzi. Fetele purtau bluze viu colorate, iar pe cap pălării de pai cu boruri largi, împodobite cu flori şi panglici. Îşi curăţau noroiul de pe picioare, îşi

puneau saboţii de lemn şi râdeau tare, dar se vedea că sunt obosite, deoarece nu mai glumeau cu atâta poftă ca de dimineaţă. Se îngrămădiră repede în jurul căruciorului; Vigiu nu mai prididea să cântărească, iar Marietta nu reuşea să facă destule cornete.

— Sunteţi mai rău decât lăcustele! La rând, şi vă servesc pe toate! spunea el.

Fetele erau însetate şi muşcau din piersicile zemoase, intrând în fermă pentru a se odihni un pic. Multe erau de prin partea locului, altele erau lombarde, mai ales din Lomellina; dar unele veneau şi mai de departe.

— Iată că s-a întors şi munteanca! zise Vigiu, recunoscând o fetişcană blondă din Biella. Şi, ca să glumească, începu să cânte;

Girometta, fată hăi,
Du-te acasă de culege
Ăi castani din munţii tăi,
Că orezu' nu te-alege!…

Când femeile veneau la plivit, se vindeau repede toate fructele, ba nici nu ajungeau!

— Azi ne întoarcem acasă când soarele e încă sus! zise Marietta.

Când ajunseră la gospodăria lor, găsiră camionul care venea de la piaţa de fructe. Un bărbat în salopetă descărca coşuri pline cu roşii, piersici, pere, prune mari, aurii. Ninin era foarte ocupată să ajute şi să scrie.

— Of, bine că aţi sosit! zise ea, uşurată. Vigiu, fă tu socoteala, că te pricepi mai bine. Eu nu înţeleg nimic, iar omul ăsta-i un şmecher şi, fără doar şi poate, m-ar trage pe sfoară! glumi ea, arătând spre omul în salopetă.

Nando era şi el de faţă şi privea; avea sub braţ o pereche de pantofi pingeliţi, înveliţi într-un ziar, pe care trebuia să-i ducă unui client al bunicului.

— Mă duc la doctorul cel bătrân – îi spuse el Mariettei, arătându-i pantofii. Nu vii şi tu?

— Mămico, mă laşi să mă duc cu Nando? întrebă Marietta.

— Toată ziua baţi drumurile! Nu ţi-ajunge? Chiar ca eşti o lăcustă – rosti mamă, zâmbind cu îngăduinţă.

Marietta luă cuvintele ei drept încuviinţare, şi o porni după Nando.

Doctorul cel bătrân locuia în sat şi, ca s-ajungi la el, îţi trebuia un sfert de oră; casa lui era prima de pe şosea – o casă albă, modestă, cu gratii la parter şi cu storurile veşnic trase. La poartă mai avea firma de doctor, dar doctorul cel bătrân era pensionar de câţiva ani. În sat venise un doctor nou, care umbla cu maşina şi îşi dădea aere. Dar oamenii săraci şi bătrânii satului, şi mai cu seamă cei de la fermele risipite pe câmp îl chemau tot pe doctorul cel bătrân, care venea pe jos.

— Nu se ţine aşa de mare! Şi-apoi nu te pune să cheltuieşti prea mulţi gologani cu medicamentele… — ziceau ei.

Ba mai mult, uita întotdeauna să trimită nota de plată…

Când trecea pe stradă, chiar şi casele îl cunoşteau. Trecuse pragul fiecăreia de atâtea ori! Femeile ieşeau în prag, bărbaţii, la muncă, ridicau capul;

— Bună ziua, domnule doctor!

Şi se găsea întotdeauna careva să se apropie fie cu o mână scrântită, fie cu un copilaş smiorcăind în braţe, ca să ceară un sfat. Doctorul cel bătrân se oprea cu bunăvoinţă, se uita o clipă la locul dureros, liniştea adesea cu o vorbă. Prescripţiile lui erau întotdeauna foarte simple.

Acum începuse să umble puţin adus de spate, iar vara purta o pălărie de pai demodată.

Copiii îl întâlniră în faţa casei sale, tocmai când băga cheia în broască.

— Veniţi înăuntru! le zise el copiilor, apoi o chemă pe bătrâna femeie de serviciu care-i vedea de casă; Michina, e cârpaciul cu pantofii. Vino tu să plăteşti… Îi duse pe copii în cabinet, unde era răcoare şi cam întuneric. În aer plutea un miros uşor de dezinfectante. Copiii priviră în jur puţin intimidaţi. Pe birou se afla o carte deschisă şi pe ea, o lupă mare.

— Oh, cum măreşte literele! zise Nando în şoaptă, apropiindu-se s-o privească.

— Şi zi aşa, tu eşti nepotul lui Andrea? întrebă doctorul cel bătrân. Ăl de-a venit din regiunea Napoli, nu?

— Da, domnule, dintr-un sat aproape de Foggia.

— Da' tu te-ai născut aici!

— Tata zice că l-au adus şi pe el din orezărie! interveni Marietta, râzând.

— Atunci eşti şi tu din ţara broaştelor!…

— Chiar aşa! zise băiatul şi zâmbi.

În cameră intră Michina, cu banii cuveniţi şi cu un pachet cu alţi pantofi de reparat;

— Ascultă! Fii atent la ceea ce trebuie să spui bunicului; aceşti pantofi trebuie pingeliţi; celorlalţi să le pună doar flecuri, aici trebuie un petic… Tu asculţi ce-ţi vorbesc eu, sau te uiţi la cai verzi pe pereţi? se oţărî nerăbdătoare femeia.

Nando, într-adevăr, nu urmărea cuvintele bătrânei Michina. El continua să privească vrăjit lupa ce mărea atât de mult cuvintele deasupra cărora stătea. De-ar putea s-o aibă măcar o clipă în mână! Numai câteva ore, numai atât cât îi trebuie să observe bine ciudata insectă pe care a prins-o azi-dimineaţă şi, ca de obicei, o ţinea sub fundul paharului…

— Da, am înţeles! minţi el pentru a scăpa din încurcătură.

— El întotdeauna e cu capu-n nori – interveni cuminte Marietta – dar eu am priceput. O să-i spun totul aşa cum trebuie bunicului Andrea, o să vezi, Michina.

— Atunci, grăbiţi-vă! bodogăni femeia, legând pachetul cu pantofi şi încredinţându-l Mariettei.

Între timp, doctorul cel bătrân ieşise în grădiniţă, luându-şi rămas bun de la copii.

Nando mai zăbovi o clipă să privească lupa, apoi o porni după fetiţă. Era aprins la faţă şi părea foarte emoţionat. Câtva timp merseră în tăcere.

— Ascultă, n-ai putea să-ţi duci singur pantofii?! Ştii că nu-s servitoarea ta? spuse după puţină vreme Marietta, întorcându-se nemulţumită spre băiat, care rămăsese în urmă şi mergea ca în vis.

— Mai întâi… mai întâi lasă-mă să văd ceva! zise Nando şi se aplecă să smulgă un fir de iarbă pe care se urca un gândăcel. Apoi scoase din buzunar lupa cea mare a doctorului.

Marietta scoase un strigăt.

— Ai furat lupa! exclamă ea, uluită. Pe faţa ei mică şi ascuţită se citea o vie indignare; pachetul cu pantofi se rostogoli la pământ, desfăcându-se.

— Eu, eu… n-am furat! Trebuie numai să văd ceva, Marietta, trebuie să văd ceva… pe urmă o duc înapoi! se bâlbâi Nando, care începea să-şi dea seama de gravitatea faptei sale.

— Nu mai merg niciodată cu tine dacă eşti hoţ – continuă înfuriată fetiţa. S-o duci imediat înapoi doctorului, altfel te spun unchiului Andrea că furi! şi încercă să-i smulgă băiatului lupa.

— Mâine dimineaţă i-o duc înapoi! Am s-o bag printre zăbrele… Sau… sau… Lasă-mă numai să văd un lucru! se rugă deznădăjduit ştrengarul, apărând fără vlagă lupa.

Dar fetiţa i-o smulse cu putere şi o porni în goană îndărăt spre casa doctorului, hotărâtă şi supărată foc. Înspăimântat şi căindu-se amarnic, Nando o urmă rugându-se;

— Nu-i spune, nu-i spune! Nu voiam s-o fur… — şi izbucni în plâns.

Marieta încetini pasul, dezarmată de căinţa lui.

— O să spun că am luat-o din greşeală, o dată cu pachetul – făgădui ea.

Când ajunseră la poarta doctorului, erau amândoi necăjiţi şi emoţionaţi. Grozav de înfricoşat, Nando se opri la colţul casei; când auzi clinchetul clopoţelului, Marietta simţi că i se topeşte tot curajul care o adusese aici şi ar fi vrut să se facă nevăzută. Veni să le deschidă chiar doctorul cel bătrân; Michina era în grădină şi culegea salată pentru cină.

— Oh, tot voi sunteţi, copii? Ce s-a mai întâmplat?

— El… — începu Marietta, ruşinată, arătând spre băiat, care, ceva mai la o parte, sta gata s-o ia la sănătoasa. Iată, domnule doctor… noi am luat din greşeală asta – şi întinse lupa.

— Aşa! făcu doctorul cel bătrân. Şi cine a luat-o din greşeală? Tu sau el?

— El – zise Marietta, care nu se putea împăca cu gândul de a fi complice. Dar n-a făcut-o dinadins; a fost chiar o greşeală… a fost… o dată cu pantofii…. — şi se fâstâci de-a binelea.

Doctorul cel bătrân îl chemă pe băiat.

— Vino încoace! — Nu ştiam că lupele sar singure în buzunarele ştrengarilor! zise el, apoi adăugă; Ia spune-mi, la ce-ţi trebuie o lupă măritoare?

— El – sări cu gura Marietta, venindu-şi în fire — el cercetează vietăţile mici. Le pune sub o sticlă şi se tot uită mereu la ele.

Doctorul cel bătrân părea amuzat. Nando nu mai putu să rabde şi izbucni în plâns.

— Voiam… voiam lupa numai ca sa văd bine ceva — rosti el printre sughiţuri. N-aş fi furat-o! Mâine dimineaţă v-o aduceam înapoi… Mă gândeam s-o strecor printre gratii; aţi fi găsit-o cu siguranţă…

Băiatul spunea adevărul, dar acum îşi dădea seama că nimeni nu putea să-l creadă; era un lucru absurd, o nerozie fără seamăn.

Doctorul cel bătrân deveni serios;

— Aşa, va să zică! Şi ţi se părea cu putinţă un lucru ca ăsta? Nu crezi că era mai bine să mi-o fi cerut? Ţi-aş fi împrumutat-o cu dragă inimă şi ai fi putut s-o ţii câteva zile.

— Zău că voiam să v-o dau înapoi! repetă zbuciumat băiatul.

— Şi dacă te dădeam pe mâna poliţiei? Zise doctorul cel bătrân, cu un zâmbet ce radia din toate cutele feţei sale.

— Poliţia…? întrebă Nando, pălind.

— Întocmai. Dar ia spune-mi; de ce te interesează atât de mult insectele?

— Îmi place să văd cum sunt făcute, unde au ochii… Aş mai vrea să ştiu cum trăiesc, ce mănâncă, cum fac, de pildă, omizile să devină fluturi…

— Cum văd, ai vrea să devii naturalist… un om de ştiinţă! zise doctorul cel bătrân, pe un ton uşor ironic.

— Nu! răspunse Nando, roşindu-se încurcat.

— Şi alţii au început ca tine… dar fără să ia lupele nimănui! Totuşi să vedem ce-am putea face ca să te-ajutăm în cercetările tale…! Ţi-aş putea dărui un atlas de entomologie, adică o carte ce cuprinde toate pozele şi numele diferitelor soiuri de vietăţi pe care vrei să le studiezi. Ba mai mult… şi adică de ce nu? Ţi-aş putea lăsa şi lupa. Ce zici?

Ochii lui Nando străluciră de bucurie şi băiatul se roşi până în vârful urechilor.

— Nu zici nimic? Nu eşti mulţumit?

— Ba da! Ba da! Dar dumneavoastră cum o să citiţi fără lupă?

— O să găsesc eu alta, nu-ţi face griji! zise doctorul cel bătrân, întorcându-se să ia o carte dintr-un raft.

Marietta profit de ocazie şi-i dădu un ghiont zdravăn băiatului.

— Prostule, nici măcar nu mulţumeşti… — spuse ea în şoaptă.

Dar Nando era prea stingherit şi ruşinat ca să mai mulţumească. Luă fără tragere de inimă lupa, pe care cu puţin timp înainte o dorise atâta.

— Mâine trebuie să v-o aduc? întrebă el, cu un nod în gât.

— Nu, păstreaz-o. Acum poţi s-o iei cu inima uşoară. Dar altă dată… Ne-am înţeles?

— N-am vrut s-o fur! zise încă o dată Nando, plin de ardoare; buzele îi tremurau şi două lacrimi mari i se prelinseră pe obraji.

— Te cred, te cred! Acum duceţi-vă liniştiţi!

Copiii o zbughiră salutând. Aveau amândoi un aer fericit şi totodată puţin vinovat.

— Ai văzut? Şi tu care nu voiai să te întorci înapoi! Şi-acum, dacă te spun bunicului tău, o să vezi ce-o să paţi!!! zise Marietta, care simţea nevoia să-şi vină într-un fel de-a binelea în fire după clipele grele prin care trecuse.

— Nu, Marietta! Nu, Marietta!… Nu-i spune bunicului! o imploră Nando.

— Ai merita-o – continuă supărată fetiţa.

Deodată, amândoi îşi aduseră aminte de pachetul cu pantofi pe care li-l dăduse Michina.

— Am pierdut pantofii doctorului!

— Erau la tine! zise Nando.

— Păi sigur, acum eu îs de vină că i-ai pierdut! îi răspunse jignită Marietta.

O porniră în fugă pe şosea, privind în dreapta şi în stânga. Dar nici urmă de pantofi.

— Aici ne-am oprit!

— Ba nu, mai încolo!

Asta mai lipsea, să fi pierdut pantofii doctorului! Deodată Marietta văzu într-o groapă ziarul în care fuseseră înveliţi – ziarul era rupt; scotoci ici, scotoci colo, prin iarbă… dar nimic!

— Cineva i-a luat cu siguranţă! Şi-acum ce facem?

Amândoi stăteau încremeniţi. Să se întoarcă încă o dată la doctor? Le venea să moară de ruşine! Uitându-se jur împrejur, pe o cărare, lângă un iaz,

la vreo o sută de paşi de acolo, Marietta zări un bătrân cerşetor stând jos şi încercând să încalţe o pereche de pantofi.

Scoase un strigăt şi fugi într-acolo, urmată de Nando;

— Pantofii! Pantofii noştri!

Bătrânul ridică iute capul, uitându-se la copii, şi le făcu ştrengăreşte cu ochiul.

— De data asta eu i-am văzut mai întâi! zise el.

— Dar sunt ai noştri! Noi i-am pierdut…

— Ce spui, dragă!? Şi eu care credeam că norocul mi i-a scos în cale tocmai pe şosea. Peăştia, daca-i vreţi, vi-i las – zise, aruncând copiilor o pereche de pantofi de damă. Nu-mi sunt de folos. Ăştilalţi însă o să-mi vină bine – continuă el, încercând să bage un picior mare şi diform în pantoful pe care-l ţinea în mână.

— Dar sunt ai noştri! îi ducem la reparat! strigară copiii, foarte necăjiţi.

— Se vede că norocul a greşit numărul pantofilor! mormăi cerşetorul, renunţând la încercările lui zadarnice de a-i încălţa. Nu-mi vin, aşa că-i puteţi lua voi!

Aruncă pantofii şi se apucă să-şi încalţe leneş ghetele lui vechi şi lăbărţate.

Mânioşi, copiii se grăbiră să ridice de jos pantofii şi o rupseră la fugă de le scăpărau călcâiele. Se însera. Din orezărie se înălţa o ceaţă diafană, iar pe la ferestrele căsuţelor începeau să se aprindă luminile.

Ajunseră acasă gâfâind. Mama Ninin sta în prag, neliniştită de întârzierea fetiţei. Vigiu bombănea, încercând s-o facă pe supăratul.

— Eu vreau sa te întreb dacă pentru o treabă de un sfert de ceas trebuia să zăboviţi atâta! Ţi-arăt eu ţie!

Marietta îl dezarmă repede, încolăcindu-i gâtul cu braţele;

— Tăticuţule, am pierdut pantofii doctorului!

— Ce? Cum?

— Ah, ce-am mai râs! Era unul care voia să-i încalţe cu orice preţ!

Vigiu renunţă să mai ceară lămuriri şi s-o dojenească, iar Ninin puse masa.

În schimb, Nando dădu bunicului pantofii, cu o teamă pe care abia-abia şi-o putea ascunde, străduindu-se să se ţină cât mai departe de el. Dar bătrânul îl apucă pe neaşteptate de urechi şi, cu mâinile lui tari şi noduroase, îi trase două palme răsunătoare.

— Şi-acum, la coteţ! îi porunci.

Trecând pe lângă bufet, Nando înhăţă pe furiş o bucată de pâine şi, fără să sufle o vorbă, se duse să se urce în hamacul lui, în fundul odăii. Cu bunicul nu era de glumit!

Dar în seara aceea nu-i păsa de fel că merge la culcare fără să cineze, iar chelfăneala îi prindea bine!

În adâncul sufletului era încredinţat că o merită şi – cine ştie de ce! — aproape că-i făcea plăcere; i se lua o piatră de pe inimă – amintirea chinurilor încercate şi a remuşcărilor care tot mai stăruiau. Apoi avea sub braţ cartea cea groasă cu pozele şi numele unui număr uriaş de insecte şi de alte animale; iar în buzunarul bluzei putea să strângă lupa pe care şi-o dorise atâta. Ce lucru minunat, aproape de necrezut! În rest, nimic nu mai conta!

Cel care asistase la această scenă, râzând, răutăcios, fusese Rico, băiatul arendaşului Pedrin.

Alergă îndată acasă să-i spună mamei cele întâmplate;

— Nando a încasat-o şi astă-seară!

— Ei, aşa se învaţă minte să nu mai umble hoinar!

BRIC, CÂINE FĂRĂ SEAMĂN

Rico era un băieţaş de vreo unsprezece ani, slăbuţ de tot, cu o faţă pistruiată şi cu o expresie nătângă şi plictisită.

Dovleacul!! îl porecliseră colegii, căci nu-i puteau ierta că era întotdeauna arţăgos şi bosumflat, gata oricând să iscodească.

Tatăl său, Pedrin, arendaşul fermei „Airola”, hotărâse să-l dea mai departe la învăţătură; asta era ideea lui fixă.

— Şi de ce să nu înveţe?! spunea el despre unicul său fecior. De şmecher nu-l întrece nimeni, ascultaţi ce vă spun eu! Nu se poate să nu ciupească el vreo diplomă mică sau mare, fie de inginer, fie de cadastru, de avocat sau de contabil! Iar bani, ca să-l ţin la învăţătură, nu-mi lipsesc…

De aceea, în luna iunie, în ciuda părerii potrivnice a învăţătorului, Rico fusese trimis la Santhia, să dea examen de admitere la gimnaziu şi, după cum era de aşteptat, picase cu succes.

— O nedreptate! zicea mama, cu năduf. Băiatul e timid, sărmanul, se pierde iute cu firea!… Au făcut într-adins să-l încurce. Dar în toamna asta o să le-arate el la toţi!

Din care pricină, Rico se ducea în fiece zi în sat, să-l mediteze un învăţător. Nu era chip să scape! Toate i se făceau pe voie băiatului, dar pentru

lecţiile astea Pedrin era neîndurător. Degeaba încerca Rico să se împotrivească, născocind în fiecare dimineaţă tot soiul de motive ca să rămână acasă;

— Mă doare burta!… Mă doare capul! Azi învăţătorul mi-a zis să mă odihnesc! Şi, la urma urmei, nu vreau, nu vreau, nu vreau!! izbucnea el la sfârşit.

Dar în zadar! Nicio îndurare!

— Ce, vrei să râdă toţi de tine? Vrei să le faci pe plac celor care te-au trântit la examen? — Hai, du-te, ţin-te tare, că-ţi cumpăra tata o bicicletă nouă… sau mai bine nişte patine cu rotile…

Rico pleca târându-şi picioarele, bosumflat, invidios şi plin de ciudă pe colegii care stăteau acasă şi se bucurau de vacanţă; iar el, cu ghiozdanul la spate, cu coşuleţul cu mâncare în mână, o pornea având aerul celui mai nefericit om din lume.

La prânz se oprea în sat la bunica; în felul acesta nu mai era nicio primejdie s-o ia razna şi să piardă timpul jucându-se cu alţi copii. Câinele Bric îl urmărea uneori până la colţul uliţei şi aştepta o clipă, veghind să se îndrepte în direcţia care trebuia; apoi Bric se întorcea şi se zbenguia prin iarbă, cu botul între labe.

Bric era un câine nemaipomenit şi avea probabil o părere nu tocmai grozavă despre oameni.

A doua zi dimineaţa, după faimoasa întâmplare cu lupa, Marietta continuă să-l înţepe pe Nando.

— Mă bucur că ai căpătat-o! îi zise ea (dar nu era adevărat). Chiar că o meritai!

— Şi ce contează? se burzului Nando. Uite că am lupa!

— Mi-o dai şi mie?

— Nici prin gând nu-mi trece! Cel mult te las să vezi gângania pe care am pus-o sub lupă.

Era un miriapod mare, închis într-o cutiuţă.

Marietta se grăbi să ridice lupa şi miriapodul ţâşni afară, fugind în zigzag pe perete. Nando reuşi

să-l prindă, dar gângania se răsuci, zbătându-se între degetele care o strângeau, se zvârcoli şi sări ca un resort ce se destinde.

— Să ştii că mi-a plăcut!. râse Marietta.

— Păi mai am unul, ce crezi tu!

— E veninos?

— Sigur că e veninos. Ba chiar foarte veninos.

— Atunci ai mâinile pline de venin! zise cu frică fata.

Nando îşi şterse iute degetele pe pâinea din care Marietta muşca.

— Iată, acum ţi-am otrăvit şi pâinea ta; dacă o mănânci, mori!

— Da' ce crezi că-s proastă? Sigur c-o s-o mănânc! Mai muşcă o dată din pâine, însă, prevăzătoare, scuipă dumicatul. Bric îl înhăţă din zbor şi înghiţi fără teamă.

— Vezi că ai crezut? chicoti Nando.

Din fericire, Vigiu o chemă pe fetiţă, căci altfel lucrurile nu s-ar fi sfârşit bine.

Nando se purtă toată ziua ca un înger. Bunicul îl privea înmărmurit. Băiatul nu dăduse prilej să fie scărmănat nici măcar o singură dată. Lustruia căputele pantofilor pingeliţi, cu o râvnă de necrezut, şi nu era nevoie să-i spună de două ori ce trebuie să facă.

— Măgarilor e nevoie să le pui samar, ca să meargă drept! zise Andrea, privindu-l printre gene. A fost odată un cumătru căruia tare îi mai era milă de ciuşul lui. „E bătrân, n-o să-l mai pun să ducă poveri mari!" Şi îl încărca mai puţin. „Aşa o să meargă mai uşor", gândea el. Dar de unde! Măgarul se oprea mereu, se trăgea la umbră pe sub toate bălăriile, şi când drumul începea să urce şi devenea bolovănos, asinul se încăpăţâna şi nu era chip să-l urnească din loc. „Încarcă-l mai bine, pune-i un samar mai greu", îi ziceau vecinii. „E bătrân! Îmi moare pe drum… îl căina cumătrul. Îl bat de-i iau pielea de pe el, ce să-i mai fac? Nu mă lasă inima să-l încarc prea mult." Odată însă ţinu

seama şi de sfaturile vecinilor. „Dacă o să-mi moară în drum, atâta pagubă! O să-i iau pielea şi o s-o vând… Tot nu mai e bun de nimica.” Şi încărcă măgăruşul cu lemne, că aproape nu se mai zărea de sub povară. Ai fi zis că nici să se ţină pe picioare n-o să poată. Dar o porni pas cu pas, iar când fu la urcuş, hopa sus, cu limba atârnându-i de un cot şi fără să se oprească o clipă, până ajunse la capătul drumului… Încărcat cum era, nici nu-şi întinsese măcar o dată gâtul să smulgă smocuri de iarbă! Iaca aşa merge treaba cu măgăruşii şi cu copiii! încheie bunicul Andrea.

Nando râdea. Bietul bunic Andrea! Bodogăneşte el ce bodogăneşte, îţi mai trage câteva scatoalce, dar e atât de uşor să-i scapi printre degete şi să-l faci să te ierte pentru pocinoage!

În seara aceea, Rico ajunse acasă smiorcăind;

— Mi-au furat ghiozdanul pe drum!

— Ţi-au furat ghiozdanul?

— Da, un om urât şi înalt… Mi l-a smuls din mână şi a luat-o la fugă! A zburat ca vântul.

— Oh, bietul de tine! Ia te uită; au ajuns să fure până şi ghiozdanele copiilor! Ce mi-a fost dat să aud! Noroc că nu ţi-au căşunat vreun rău.

— Va trebui să reclamăm la poliţie.

— Nici nu e de mirare, cu tot soiul de indivizi care umblă pe drum, mai ales acum, în toiul plivitului! Dar cui i-ar fi trecut prin minte să i se fure ghiozdanul unui copil?

— Bietul Rico! Ce spaimă ai tras!… Lasă, nu te mai necăji! O să-ţi cumpărăm unul nou, plin cu cărţi noi!

E drept că făgăduialâ asta nu părea să-i facă prea multă plăcere băiatului… Bric asistase şi el atent la această scenă, urmărise cu mare interes gesturile şi exclamaţiile oamenilor. Apoi o pornise cu paşi mărunţi şi repezi pe câmp şi nimeni nu-i mai dăduse atenţie. Dar nu trecu nicio jumătate de oră – lumea era adunată tot acolo, comentând nemaipomenita hoţie şi compătimindu-l pe băiat –

când câinele apăru şiroind de apă. În gură ţinea faimosul ghiozdan, plin de nămol şi de alge, ceea ce dovedea că fusese scos din baltă.

Se duse şi-l depuse la picioarele stăpânului, lătrând şi scheunând; de-ar fi putut vorbi, şi-ar fi exprimat mai limpede gândurile.

Fu primit cu exclamaţii de uimire şi consternare. Dar Rico, în loc să zică şi el „Oh!“ ca toţi ceilalţi, îi arse un picior câinelui. Însă lovitura asta stupidă şi răutăcioasă fu o mărturisire care îl dădu de gol.

Pedrin privi printre gene;

— Nici pomeneală de hoţ! El este cel care a aruncat ghiozdanul, măgarul ăsta urecheat!

Doamna Cichina încercă zadarnic să intervină. Rico încasă de data asta chelfăneala pe care meritase s-o încaseze în cei unsprezece ani de viaţă.

— Aoleu, e groasă rău! zise Nando, intrând repede în casă.

Când se împart palme, e bine să fii cât mai departe; nu poţi să ştii niciodată ce întorsătură iau lucrurile. Marietta, în schimb, râse până nu mai putu de întâmplarea asta caraghioasă, dar apoi deveni şi ea gravă şi o porni spre mama Ninin, care o chema în casă, făcându-i de zor semne.

În vălmăşagul iscat, nimeni nu se mai gândi la Bric, câinele cel isteţ; ba chiar bietul animal rămase nemâncat în seara aceea.

A doua zi de dimineaţă, în timp ce cărţile şi ghiozdanul se uscau la soare (cu caietele nu mai era nimic de făcut, trebuia aruncate!), Rico, drept pedeapsă, rămase încuiat în casă. Stând în balcon, cu o carte în mână, încerca zadarnic să scape de sub supravegherea atentă a mamei. Abia ridica ochii şi încerca să pună deoparte nesuferita de gramatică pe care o ţinea pe genunchi, că mamă-sa, care cosea, la doi paşi de el, îl chema la ordine fără milă;

— Capul jos, Rico! Învaţă! Că dacă n-o să ştii lecţia, o să mai iei încă o porţie de la tată-tău.

Negru ca pământul de supărare, Pedrin o pornise cu noaptea în cap pe câmp. Acolo unde se terminase plivitul, urma să dea din nou drumul la apă în orezărie. Apoi trebuia să isprăvească prăşitul porumbului; ce s-ar alege de n-ar fi el să îngrijească de toate! Bric îşi urmă stăpânul, adulmecând cu botul în aer miresmele nedefinite ce pluteau pretutindeni.

În orezărie, oamenii tocmai desfăceau zăgazurile; apa curgea leneş, se împrăştia prin şanţuri, iar verdele crud al orezului strălucea în soare.

Într-un lan de porumb, Pedrin se opri blestemând. Cineva trecuse printre cocenii foşnitori, care-şi ridicau mândri moţurile. Ici-colo se vedeau urmele devastării. O fi vrut poate să fure ştiuleţii abia răsăriţi şi cu bobul lăptos?

— O să vezi tu, tâlharule, dacă pun mâna pe tine!

Deodată zări ceva negru pe pământ chiar în mijlocul lanului.

— Şo, Bric! Pe el!

Bric o porni fără chef în trap mărunt spre locul unde zăcea pe pământ un obiect de culoare închisă. Lătra în joacă, dându-i ocol, apoi îl târî la picioarele stăpânului şi aşteptă.

„Se poate ca tu să nu simţi că haina asta are acelaşi miros ca tine?'' părea că zice câinele, cu vădită dezaprobare.

Era o haină bărbătească, o haină veche, cenuşie. În cele din urmă, Pedrin o recunoscu;

— Dar e haina mea! Vai, unde mi-e capul?!

O uitase cu o seară înainte, iar cu tărăboiul iscat din pricina ghiozdanului lui Rico, nici nu băgase de seamă că-i lipsea. Începu să râdă. Aşadar, nu e vorba de hoţi, din fericire! Sau poate o fi fost doar vreun băieţel, după cuiburi.

Ridică haina şi o porni în lungul orezăriei, unde făcuse un eleşteu de crapi. Loc rezervat pentru el, cu permis în regulă şi cu toate taxele plătite. Pedrin

era întotdeauna în regulă! Dar chiar în clipa asta scoase un ţipăt;

— Iată hoţul! Ia uite la el, pungaşul! Acum înţeleg de ce crapii mi se împuţinează cu fiece zi…

Aplecat deasupra apei, un bărbat pescuia. De îndată ce auzi glasul lui Pedrin, făcu un salt de ai fi zis că-i iepure. Se piti, se târî şi dispăru de parcă l-ar fi înghiţit pământul.

— Barem de i-aş fi putut zări mutra! izbucni Pedrin, căutând să-l ajungă. Şo, Bric, şo pe el! Prinde-l!

Dar câinele nu se lăsa asmuţit; sta nemişcat, adulmecând aerul. Rânji când stăpânul îi trase un picior ca să-l îndemne, dar nu se clinti. Atunci Pedrin înţelese că Bric avea un plan, al lui.

— E mai şiret ca mine! Să vedem ce vrea să facă…

Bric se învârti puţin primprejur, apoi se repezi spre lanurile de porumb până ce stăpânul îl pierdu din vedere.

— Să vezi că haimanaua asta a şters-o acasă! îşi zise Pedrin şi o porni şi el.

Dar iată că Bric apăru de pe o cărare laterală; fugea în salturi, cu capul ridicat, târând după el ceva ce ţinea în dinţi. Oh, ia te uită, o haină! O altă haină!? Veni şi o puse la picioarele stăpânului; o haină de piele, plină de praf şi de noroi… Iar dintr-un buzunar ieşeau afară ştiuleţi tineri, buni de copt pe jar; iar în celălalt buzunar… iată dovada; în celălalt buzunar erau cârlige şi momeală…

— Bric, eşti un adevărat vrăjitor!

Dar cum să afle a cui e haina?! În timp ce sta aplecat, cercetând prada adusă de Bric, Pedrin nu văzu că cineva se apropia agale.

— Tu eşti ăla care ţi-ai învăţat câinele să fure hainele oamenilor cumsecade? Stăm acolo la umbră şi dormeam, iar potaia asta mi-a tras-o de sub cap! zise noul venit.

Surprins, Pedrin îl recunoscu plin de veselie;

— Dar ştii că e grozav! Era odată o vorbă; „Cine doarme nu prinde peşte”. Iar tu-mi pescuiai crapii în timp ce dormeai?

Şi îi dădu un ghiont zdravăn în spate. Omul izbucni în râs ca un nebun.

— Va să zică tu erai ăla care striga! Mi-ai tras o spaimă… Credeam că e controlul şi n-aveam chef să-mi ardă o contravenţie. Dacă te-aş fi recunoscut, n-o mai întindeam! Tu, dragă, n-o ştergi de loc când vii să-mi vânezi prepeliţele.

Erau prieteni vechi, crescuseră pe aceleaşi meleaguri, iar bogăţiile pământurilor arendate şi le împărţeau cu dragă inimă.

Întâmplarea îi readuse lui Pedrin buna dispoziţie. Se întoarse acasă fluierând, iar când îşi zări nefericitul băiat aplecat deasupra cărţii şi citind fără să înţeleagă nimic, i-o luă din mână, zicându-i cu o neaşteptată îngăduinţă;

— Hai du-te şi tu şi te joacă niţel! Dovleac eşti, dovleac o să rămâi… Ce, parcă toţi sunt făcuţi să înveţe!?

O TREABĂ ÎNCEPUTĂ BINE ŞI SFÂRŞITĂ DESTUL DE RĂU

Într-o dimineaţă, Nando îl întâlni pe doctorul cel bătrân, care-l întâmpină cu un zâmbet uşor ironic;

— Ce mai faci, băiete? Studiezi mereu insectele?

— Am găsit toate numele în cartea pe care mi-aţi dat-o şi am învăţat toate clasificările pe dinafară… — răspunse Nando cu mândrie. Acum… trebuie să vă restitui lupa?

— Doar ţi-am spus s-o păstrezi pentru tine!

— Şi dumneavoastră cum o să citiţi? Aveţi alta?

— Am ochelarii, băiete. Lupa o foloseam doar din când în când.

Câte n-ar fi vrut să spună Nando; bâigui doar;

— Îmi pare rău că am luat-o… în ziua aceea!

Şi ochii i se umplură de lacrimi.

— Mi-ai mai spus! Nu te mai gândi la asta. Uneori copiii fac prostii fiindcă nu gândesc; nu-și dau seama de urmările pe care le pot avea faptele lor. Ei, lasă! La revedere! Vino să mă vezi.

— Atunci… s-o păstrez? Vă mulţumesc, domnule doctor!

Porni spre casă, căci mai avea un ghimpe în inimă. Dacă ar reuşi să strângă ceva banii, ar putea să-şi cumpere o altă lupă, fireşte mai mică, aşa ca pentru el; iar pe asta, atât de frumoasă şi de mare, i-ar duce-o Michinei, servitoarea doctorului; „Doctorul mi-a împrumutat-o, dar acum nu mai am nevoie. Pune-i-o pe birou şi transmite-i mulţumiri şi… scuze”.

Aşa ar zice.

Apoi… cartea pe care i-o dăruise doctorul cel batrân îi arăta cum trebuie întocmite insectarele şi ierbarele; îi arăta absolut tot ce era necesar; unele lucruri, desigur, aveau să coste ceva!

Şi mai era o poveste… Oh, povestea aceea care aprindea înlăuntrul fiinţei sale un soare puternic, ceva minunat care se aprindea şi dispărea. Întocmai ca jocurile de artificii, la sărbătorile din sat; o explozie, şi pe cer înflorea o minunată cascadă de raze şi de stele, şi era lumină ca ziua. Apoi se vedeau coborând fulgi care se topeau în văzduh, şi din nou se aşternea întunericul. Era povestea unui băiat foarte sărac care dorea nespus de mult să înveţe; un ţărănuş, un mic ajutor de grădinar. Ce nu făcuse el ca să-şi poată cumpăra cărţi! Şi cine ştie cum se chinuia să stea treaz nopţile, ca să studieze la flacăra unui opaiţ a cărui slabă pâlpâire abia lumina paginile cărţii. El, Nando, cu siguranţă că n-ar fi fost în stare. Ar fi adormit imediat. Apoi băiatul acela a devenit un mare om de ştiinţă, numele lui aflându-se azi în toate cărţile; îl chema Linne. Da, da, lucrul acesta era într-adevăr extraordinar!

«Dacă aş putea să-mi cumpăr cărţi, bunicul Andrea m-ar lăsa să urmez măcar gimnaziul… N-ar mai trebui să cheltuiască prea mult. E adevărat că el spune întotdeauna; „Eu am doar o clasă şi, de bine de rău, o scot la capăt; tu ai cinci; vezi, dară, ce progres! Nu prea-mi vine mie să cred că e nevoie de gimnaziu! Nevoie e să mănânci în fiecare zi“.

Şi când te gândeşti că Rico azvârle cărţile şi face atâtea mofturi ca să înveţe, mai rău decât un condamnat la moarte! Bine zice bunicul Andrea; „Cine are pâine nu are dinţi s-o mănânce!“»

Şi cum bunicul nu avea nevoie de ajutorul lui în dimineaţa aceea şi îl lăsa în pace, Nando continuă să viseze în ungherul lui până ce-i veni o idee. Smulse o bucată de carton dintr-o cutie de pantofi şi scrise pe ea cu litere de tipar; FACEM COMISIOANE.

Îi desenă un chenar frumos şi se duse s-o atârne pe zidul casei, la stradă, acolo unde bunicul cu greu ar fi putut s-o zărească. Bietul bunic Andrea!

La plimbare, cu siguranţă nu se ducea, cu bietele lui picioare care-l dureau mereu.

Trecu toată ziua şi nimeni nu zări anunţul sau nimeni nu-i dădu importanţă. Din când în când, Nando se ducea să-şi mai arunce ochii asupra lui; chiar că era foarte frumos!

Cine-l zări îndată, cu ochii ei de viezure, când se întoarse seara la „Airola", fu Marietta;

— Spune-mi, Nando – grăi ea veselă – tu eşti ăl de face comisioane?

— Ssst! şopti speriat Nando, arătând spre bunic. Ce strigi aşa? Eşti mai rău ca gâştele! Şi adăugă; M-am gândit că, dacă cineva de-aici de pe la ferme are nevoie de un comision în sat, eu aş putea să-l fac.

— Frumoasă distracţie!

— Se înţelege că trebuie să-mi plătească; nu prea mult, dar ceva, de…

— Aşa da – zise Marietta. (Cu asta era de acord. De mirare că zvânturaticul ăsta de Nando, cu capul veşnic în nori, se gândise la atare lucru.) Dar să ştii că nu e prea limpede! Trebuie să explici clar că faci comisioane în sat, dar că trebuie să ţi se plătească. Altfel o să-ţi zică; „Du-te ici, du-te colo!“ şi tu alergi, iar mai apoi o să creadă că e de ajuns să-ţi spună; „Mulţumesc"!

Se părea că Marietta are dreptate.

Aşa că, după lungi discuţii, textul a fost modificat astfel;

SE FAC COMISIOANE ÎN SAT. DUCEM ŞI ADUCEM PACHETE. PREŢURI MICI.

— Aşa da, aşa se înţelege bine! încuviinţă Marietta.

În schimb, chenarul cu floricele din jurul cuvintelor a trebuit să fie sacrificat spre marea părere de rău a lui Nando.

— Astea-s fleacuri! i-o tăie hotărât fetiţa. Merge mai bine aşa, fără toate bibilurile alea. Acum însă tare ar fi vrut să ştie cam ce se ascunde sub această afacere comercială; Şi ce-o să faci cu banii?

Nando se codi; Marietta era o bună prietenă, dar unele lucruri nu le putea înţelege; ea era mult mai practică. L-ar fi luat în râs.

— Nu ştiu încă… O să văd! zise el.

Marietta se simţi jignită; oare nu merită toată încrederea?

— N-ai decât să-ţi păstrezi secretele! Ce crezi că mă interesează? şi se îmbufnă.

Nando însă nu cedă. Totuşi, după câteva clipe, nu se putu abţine să n-o întrebe;

— Spune-mi, Marietta, cât crezi că poate să coste o lupă mare ca aceea pe care mi-a dat-o doctorul cel bătrân?

— Ce, ai înnebunit?! Aia o să coste cel puţin o mie de lire… Sau şi mai mult! Vrei să-ţi cumperi altă lupă?

— Da' de unde! Ce-ţi mai trece prin minte! răspunse Nando, ridicând din umeri. Ziceam şi eu aşa într-o doară.

De la lecţii, Rico se întoarse în seara aceea însoţit de mama-mare. Ai lui se arătau acum ceva mai puţin îndârjiţi în a-l forţa să înveţe, dar tot îl trimiteau la meditaţie.

Mama-mare era tare bătrână şi tare slabă! Ca şi cum s-ar fi împuţinat încet-încet în cursul lungii ei vieţi de muncă. Numai oase şi nervi! Dar cu nervi tari încă. Ochii îşi pierduseră culoarea, însă străluceau de şiretenie şi de voie bună si vedeau totul, chiar şi ceea ce i se ascundea. Părul alb ca neaua şi rar era întotdeauna bine strâns sub o basma neagră. În gură nu mai avea decât un dinte, doar unul singur! Când râdea, îl dezvelea, iar copiii – cine ştie de ce! — stăteau vrăjiţi parcă şi priveau ţintă acel dinte alb şi singuratic.

— Oh, mamă-mare, ce bine ai făcut c-ai venit să ne vezi! îi zise nora, ieşindu-i înainte. Astă-seară rămâi la noi.

Mama-mare văzuse cartonul cu pricina al lui Nando.

— Cine face comisioane? De bună seamă, Nando, nu? Ia te uită ce v-aţi modernizat voi ăştia de aici! şi râse. Ah, mi-am adus aminte – zise ea. Am uitat acasă coşuleţul cu smochine pe care voiam să vi-l aduc. Te duci după el, Nando? Spune-i Angiolinei că eu te-am trimis.

Nando o porni în grabă. Mama-mare îi plăcea mult. Ar fi vrut să aibă şi el o bunică aşa ca ea, gata oricând să glumească întocmai ca o fetişcană.

Nici n-apucaseră să se aşeze bine şi să schimbe câteva vorbe, că Nando se şi întoarse cu coşuleţul cu smochine, asudat şi roşu ca un mac.

— Acum trebuie să-ţi plătesc, nu? zise mama-mare, căutându-se în buzunar.

Dar Cichina interveni pe dată;

— Lasă, lasă! O să-i dăm nişte smochine… Ei, ce zici, îţi plac? Copiilor le place mai mult să primească ceva de mâncat decât bani.

Şi îi dădu cinci sau şase smochine. Un început nu tocmai promiţător. Desigur, smochinele sunt bune… dar nu poţi să pui cojile în puşculiţă! Calica! Pentru mama-mare s-ar fi dus cu dragă inimă şi degeaba, dar dacă i-o merge tot aşa…

În schimb, după cină, îi veniră clienţi adevăraţi; femeile care lucrau la plivit la ferma din apropiere, începutul îl făcu una, niţeluş în glumă;

— Ascultă, tu care faci comisioane, ai putea să te duci să-mi pui scrisoarea asta la poştă? Mă dor şalele şi nu mai am chef să bat drumul pân' acolo. Îţi dau două lire, vrei?

Apoi alta îi zise;

— Ia-mi două aspirine, că mă dor dinţii!

Mai veni şi o fată veselă;

— Eu aş vrea o juma' de salam. Mi-e o foame! Du-te şi ia-mi de la prăvălie.

Îi dădură banii şi îi mai spuseră o dată ce doreau.

Altele veniră aşa, din curiozitate…

— Puştiule, du-te şi spuneai lui Berto, ăla cu acordeonul, să poftească aioi. Avem chef să

dansăm!

Alta îi zise;

— Mie adă-mi niţică bună dispoziţie, că mi-am lăsat acasă copilul cu febră. Cine ştie dacă i-o fi trecut? Vouă ce vă pasă, nu vă gândiţi decât să cântaţi şi să dansaţi! şi izbucni în plâns.

O prietenă o luă de braţ şi se îndepărtă cu ea, încurajând-o;

— Nu trebuie să te gândeşti la rău, ce naiba!

Nando o porni în grabă, repetând în minte comisioanele pe care trebuia să le facă. Ţinea strâns banii, cu mâna vârâtă adânc în buzunarul hainei, să nu-i sară afară în timp ce fugea.

Bunicul Andrea se făcea că nu ştie nimic. Dar când nepotul îi căzu din nou în mână, îi zise;

— Ia să văd ce ţi-au dat!

Cum era încă ameţit de succesul iniţiativei lui, Nando îi arătă fără teamă grămăjoara; treisprezece lire.

— Treisprezece lire; e bine! Treisprezece aduce noroc… Să sperăm că o să urmeze altele. Pe astea ţi le iau eu, o să-ţi cumpăr o flanelă pentru la iarnă. Dacă-ţi las banii, eşti în stare să-i cheltuieşti ca să-ţi cumperi hârtie colorată.

Nando nici n-avu curajul să deschidă gura, să-şi apere modestul lui câştig. Se duse la culcare, cu ochii în lacrimi; era ud leoarcă de sudoare şi mort de oboseală. Nu era altceva decât un biet băiat nenorocit!

A doua zi după-amiază, când veni un tânăr şi-l chemă fluierându-l şi făcându-i semn cu mâna, pricepu îndată că individul vrea să-i încredinţeze un comision; poate citise firma. Dar, în ceea ce îl privea, mai că avea poftă să-i zică să-şi facă singur comisionul.

Se apropie fără chef de necunoscut. Era un tânăr bine îmbrăcat, cu aer de orăşan şi cu părul sclipind de briantină.

— Ascultă, băiete, vreau să-mi faci un comision. (Ian te uită, vorbeşte ca bunicul Andrea! O fi vreun

consătean de-al lui?) Te plătesc bine, îţi dau o sută de lire. Trebuie să duci pachetul ăsta unui prieten al meu, care te-aşteaptă dincolo de sat, în faţa magaziei. O să-ţi dea şi el un bacşiş bun. Pe mine mă doare un picior şi nu pot să mă duc. Şterge-o repede!

O sută de lire era o sumă frumuşică; nu se putea refuza. Nando luă pacheţelul (Ce uşor era! Un fleac de pachet!) şi aşteptă ca tânărul să scoată banii.

— Ce mai aştepţi?

— Suta de lire.

— O să ţi-o dau când te întorci. N-ai încredere? Te-aştept aici; tot trebuie să-mi aduci un răspuns.

Cum să te îndoieşti de un om atât de bine îmbrăcat?

„O să-mi dea cu siguranţă! se gândi el. Şi dacă şi celălalt o să-mi dea o sută de lire, azi o să fie o zi bună.“

Porni în fugă. Străbătu satul şi se opri în faţa magaziei, răsuflând ca un ogar. Dar unde era prietenul? Căută din ochi un om bine îmbrăcat ca şi celălalt. Ah, iată-l! Ceva mai departe, stătea un om rezemat de-o bicicletă; Să fie oare acela? Întradevăr… îi făcea semn cu mâna… Dar nu părea a fi un domn; era prost îmbrăcat… Dar ce-i asta? De ce se aruncă pe bicicletă şi dispare ca vântul, în loc să-i iasă înainte? Rămase uluit.

„Ce să fac? se gândi Nando. Tânărul o să-mi spună că nu m-am priceput să-l servesc şi n-o să-mi dea suta de lire.“

Tresări căci o mână grea îi căzu pe umăr, apoi îl strânse de braţ ca o menghină.

— Dă-ncoa' pachetul ăla, băiete!

Copilul se întoarse înspăimântat. Erau doi poliţişti.

— În sfârşit te-am înhăţat! Acum, mişcă! Vino cu noi!

Bietul Nando, dus între poliţişti!

— N-am făcut nimic! Mi s-a spus să duc acest pachet…

Îl cuprinse o spaimă cumplită, o nelinişte grozavă, inima îi batea să-i sară din piept. Să fie dus între poliţişti, bietul Nando! Nu-i mai rămânea decât să izbucnească în plâns, ca un copilaş. Şi acum ce-o să se întâmple?

— N-am făcut nimic! N-am făcut nimic! îngăima el şi îi era ruşine, grozav de ruşine de lumea care-l privea cum merge între poliţişti. La secţie îi luară interogatoriul ca unui borfaş.

— Cum te cheamă? Unde stai? Câţi ani ai?

Comisarul se încrunta, că nu-ţi venea să-ţi ridici ochii din pământ.

— Cum îl cheamă pe cel ce ţi-a dat să duci pachetul?

—Nu ştiu! Nu l-am văzut niciodată…

— De câte ori ai mai dus pachete ca ăsta?

— Niciodată! Zău, n-am mai dus niciodată!

— Şi totuşi noi ştim că se foloseşte mereu de un băiat.

— Ştii ce era în pachet?

— Nu ştiu. Nu mi-a spus!

— Ştii că era marfă de contrabandă?

— Marfă de contrabandă?!

Bietul Nando nici măcar nu ştia bine despre ce este vorba.

— Ştii că băieţii ca tine sunt trimişi la casa de corecţie?

Nando era înspăimântat, nu mai înţelegea nimic, nu mai ştia nimic; era înfricoşat şi uluit. Dar iată că uşa se deschise şi se ivi chipul obosit şi puţin trist al doctorului cel bătrân; avea şi el o expresie uimită şi alarmată.

— Oh, domnule doctor! zise comisarul şi îi ieşi înainte, să-i strângă mâna.

— Mi s-a spus… — începu doctorul cel bătrân – tocmai treceam pe aici şi am auzit că aţi pus mâna pe băieţaşul ăsta, care ar fi furat ceva… Eu îl cunosc şi pe bunicul lui. E un băiat de treabă, nu

cred să fi făcut vreun rău. Cu siguranţă că au profitat de buna lui credinţă!

Comisarul îşi schimbă tonul, care deveni ca al unui părinte;

— Chiar nu-l cunoşti pe tânărul acela? Nu l-ai mai văzut până azi? Hai spune cum s-au petrecut lucrurile!…

Lui Nando îi veni deodată inima la loc; frica începu să i se risipească. Acum putea să deschidă gura.

Povesti toată, tărăşenia; faimoasa firmă de carton, comisioanele făcute pentru femeile care pliveau, bietele treisprezece lire confiscate de bunic. (Comisarul izbucni în hohote de râs; „Ştii că e bună! E grozav!” şi nu se mai putea opri.) Iar astăzi, domnul pomădat… o sută de lire!

— Dar ce, puteam să zic nu!? Eu nici nu ştiam ce era în pachet. Habar n-aveam că era marfă de… marfă de…

— De contrabandă! Heroină! îl ajută un poliţist, care vorbea cu un puternic accent napolitan.

— Da; nu ştiam că în pachet era marfa aia, habar n-aveam! Şi cel care mă aştepta… cred şi eu că a spălat putina în grabă! A văzut poliţiştii.

Mai-mai că ar fi râs; dar nu-i prea venea, nu putea încă să râdă, bietul Nando!

Doctorul cel bătrân asculta, încuviinţând din cap; chiar aşa cum îşi închipuise el! Băiatul n-avea nicio vină, bietul copil!

Comisarul îşi desfăcu braţele în lături ca şi când ar fi vrut să zică; „Ce să facem? Noi ne-am făcut datoria!“

Îl puse pe Nando să repete semnalmentele contrabandistului, apoi îl bătu părinteşte pe umăr;

— Ai tras o spaimă bună, nu? Dar aşa o să înveţi să nu te mai bagi în încurcături şi să te fereşti de unii oameni. Şi acum, du-te; du-te liniştit acasă!

Doctorul salută şi mulţumi comisarului. Era bucuros că lucrurile se sfârşiseră astfel, dar continua să repete indignat;

— Să profiţi în felul ăsta de un copil! Să te serveşti de el pentru a săvârşi o fărădelege! Îl luă pe Nando de mână şi-l duse la el acasă, unde îi dădu să bea un păhărel dintr-o băutură bună, dulce şi tare. Hai, bea, să-ţi treacă frica! Şi acum spune-mi de ce aveai nevoie să câştigi bani? Şi, pare-mi-se, fără ştirea bunicului, nu?

— Ca să-mi cumpăr cărţi… Fiindcă tare aş vrea să mai merg la şcoală măcar un an! Iar bunicul Andrea poate m-ar lăsa dacă n-ar trebui să cheltuiască prea mult…

Ar fi vrut să-i spună doctorului toate lucrurile la care visa, dar nu era în stare; îi venea greu, tare greu!

Poate că doctorul înţelegea; dacă nu tot, măcar ceva.

Pe drum, (doctorul a ţinut să-l însoţească), Nando întrebă cu teamă;

— O mai fi acolo tânărul care mă aştepta?

Şi vocea îi tremură puţin. La gândul ca-i vă revedea, îl cuprindea spaima.

— Fii liniştit, n-o să-l mai vezi niciodată pe individul acela. Nu l-ai mai fi găsit nici dacă ai fi reuşit să dai pachetul amicului care te aştepta.

— Dar suta mea de lire?

— Ei, dacă contai pe ea, dragul meu, o păţeai!

La „Airola” toţi erau în fierbere. Cineva le dăduse de ştire şi se iscase mare tărăboi.

Din fericire, doctorul cel bătrân mai potoli spiritele, aduse lucrurile la proporţiile lor reale şi-l ajută pe Nando să povestească toate cele întâmplate. Cel care vorbi cel mai puţin fu bunicul Andrea. Dar după ce plecă doctorul cel bătrân, se ridică de pe scăunel şi se duse de smulse din perete nenorocita de firmă de carton, pe care o rupse mânios în patru bucăţi.

— Să-mi mai faci tu încă o dată una ca asta şi-o să vezi tu! îi strigă nepotului, arzându-i pe neaşteptate o palmă zdravănă de-i mută capul din

loc. De acum înainte o să faci comisioane numai când o să-ţi poruncesc eu!

BABA

Cirezile se întorceau de la păşune după asfinţit. Vara nu rămâneau la fermă decât zece-douăsprezece vaci. De îndată ce începea anotimpul călduros, grosul vitelor era dus să pasca la munte, pe coastele Alpilor Bielesi.

Înainte de a le băga în grajduri, Bastian, văcarul, cobora cu ele la baltă, să le adape. Animalele beau îndelung, apoi o porneau înapoi, cu apa şiroind din boturi şi mugind; uneori se împingeau şi se luau în coarne. În urma lor rămânea un miros plăcut de lapte şi de iarbă. Bastian le îndemna, chemându-le pe nume sau înghiontindu-le cu băţul. Bric lătra, sărind de la una la alta, apucându-le de picioare pe cele care rămâneau prea mult în urmă, iar vitele se fereau în lături, aplecau capetele, ameninţând cu coamele…

Într-o seară când tocmai o porniseră spre fermă, pe cărarea mărginită de plopi ce ducea la „Airola" apăru un automobil. Omul de la volan frână brusc, ca să nu calce un viţel care traversa drumul în goană.

— Gata, am ajuns! zise cel care-l însoţea şi care era cadastrul satului.

Duseră maşina lângă un gard şi coborâră, întrebând copiii care se şi strânseseră în jur dacă Pedrin se află la fermă. Era inginerul de la serviciul de îmbunătăţiri funciare şi voia să vorbească cu arendaşul pentru unele lucrări. Pedrin veni îndată; auzise de inginerul care umbla prin regiunea aceea spre a trasa noi canale de irigaţie pe terenurile de la Barraggia, în vederea creării orezăriilor.

Inginerul îl întâmpina cordial, iar cadastrul, ca localnic, făcu prezentările de rigoare;

— Ei, Pedrin, iată inginerul de la Barraggia.

— Vă saluţ, domnule inginer! Vreţi să vedeţi cum, e cu canalul acela? Poftiţi, poftiţi!

— Vin şi eu, tată? întrebă o voce de argint.

Şi din maşină ieşi o fetiţă; două cozi de culoare cânepie, doi ochi de un albastru închis, o făptură delicată ce părea nespus de fragilă. Era într-atât de neînchipuit de curată şi de proaspătă rochiţa-i albă cu albastru, încât copiii făcură cerc în jurul ei, privind-o plini de curiozitate şi cu sinceră admiraţie. Marietta însă nu-şi pierdu de loc cumpătul; ea se simţea numaidecât prietenă cu toată lumea, şi-i dărui fetiţei unul din zâmbetele sale pline de veselie, arătându-şi toţi dinţii un pic cam rari.

— Bună! îi zise.

— Bună ziua! îi răspunse politicos fetiţa, zâmbind şi ea. Mă duc cu tăticul meu! adăugă ea şi se duse să-l ia de mână pe inginer, continuând să-i zâmbească Mariettei.

Madame Cichina ieşi şi ea afară să dea bună ziua şi ţinea morţiş ca inginerul să intre să bea un vermut. Dar inginerul refuză politicos. Nu voia decât să ia legătură cu Pedrin, apoi să se întoarcă; îşi prezentă fetiţa.

— E ajutorul meu! zise glumind. O iau totdeauna cu mine când plec pe teren după treburi.

Spuse apoi că sănătatea copilei e tare şubredă şi deseori fetiţa e bolnavă. Doctorii îi recomandau s-

o ţină mult în aer liber.

Tocmai atunci Bastian începuse mulsoarea de seară şi ieşea din grajd cu o găleată mare cu lapte, plină ochi.

— Oh, ce lapte bun! zise fetiţa cu lăcomie.

Atunci mama-mare (căci mai întotdeauna îl însoţea pe Rico, ca nu cumva acesta să mai facă vreo nouă boroboaţă pe drum) ieşi din bucătărie cu o strachină mare împodobită cu flori, o umplu cu lapte şi o dădu fetiţei;

— Ia şi bea-l! Ăsta nu-i ca laptele pe care-l cumperi la oraş!

— Ah, ce mult îmi place! zise fetiţa, luând strachină cu amândouă mâinile şi bând laptele călduţ cu atâta nesaţ, că toată lumea se opri din vorbă şi o privi cu plăcere. Ce bun a fost! exclamă ea, înapoind strachina goală. Foarte mulţumesc, bunicuţo!

Marietta nu rezistă dorinţei de a-i oferi şi ea ceva. Se duse în magazia unde ţineau fructele, luă o piersică minunată şi o aduse fetiţei.

— Oh, ce frumoasă piersică! zice veselă copila şi îşi înfipse dinţii în ea.

— Ia te uită ce mâncăcioasă a devenit fetiţa mea! glumi inginerul. O să zică lumea că azi nu ţi-am dat nimic de mâncare.

Marietta nu-şi mai încăpea în piele de bucurie şi, ca să-şi arate într-un fel mulţumirea, o trase uşor pe fetiţă de codiţa-i cânepie, râzând plină de voie bună.

— Cum te cheamă? o întrebă copila bălaie. Pe mine mă cheamă Baba… Numele meu adevărat ar fi Barbara, dar e prea lung; aşa că toată lumea îmi zice Baba, cum spuneam eu când eram mititică.

— Oh, atunci eşti o babă! exclamă prosteşte Rico.

Marietta îl fulgeră cu o privire şi îi şopti printre dinţi;

— Prostule! Apoi îi spuse fetiţei; Pe mine mă cheamă Marietta, dar aici mă strigă Maiot în loc de

Marietta. El e Nando, iar ăla de colo e Rico.

După prezentările de rigoare, prietenia era gata înjghebată. Dar inginerul sfârşise de vorbit cu Pedrin şi tocmai se despărţeau.

— Mamă-mare – zise cadastrul, care o cunoştea bine pe bătrână – dacă vrei, vino cu noi, te ducem acasă cu maşina.

— Mai încape vorbă! răspunse vioaie bătrânica. De data asta fac şi eu pe cucoana.

— Sus, copii – strigă inginerul, bine dispus – urcaţi şi voi, să facem un tur cu maşina!

Copiii se repeziră spre automobil, cu strigăte de bucurie.

— Încet, încet, mai întâi bunica! le zise inginerul, deschizând uşa automobilului şi făcându-i loc bătrânei.

Copiii se aşezară grămadă în spate; Nando şi Maiot o luară între ei pe Baba, veselă ca un cintezoi. Rico, certăreţ ca întotdeauna, se plângea că-l înghesuie şi că nu poate vedea bine pe fereastră. Inginerul porni maşina şi făcu un tur pe câmpie în mare viteză, apoi o luă pe uliţa mare a satului şi se opri în faţa căsuţei unde locuia mama-mare; bătrânica coborî puţin buimăcită, dar foarte fericită.

— Ce minunat lucru e progresul, domnule inginer! Înainte de a muri mi-ar plăcea să zbor şi cu avionul. Vă foarte mulţumesc!

Văzându-se la casa bunicii, Rico se mai lumină la faţă şi simţi nevoia să ofere şi el ceva fetiţei străine;

— Hai să-ţi arăt ghionoaia bunicii!

— Îi zice coţofană, nu ghionoaie. Nici măcar atâta lucru nu ştii – îl luă în râs Nando.

Rico se bosumflă din nou şi se duse să se oploşească lângă bunică-sa. Marietta însă o luă pe Baba de mână, fără multă vorbă, şi o conduse în casă;

— Mamă-mare, unde-i Pinota? Vreau să i-o arăt Babei.

Pinota era o coţofană ce stătea cocoţată pe o grindă. De îndată ce auzi vocea stăpânei, care-i întinse nişte grăunţe în palmă, zbură jos şi se aşeză pe umărul ei.

— Crrr!… Crrr!… cârâi pasărea.

— Bine te-am găsit, Pinota! o întâmpinară zgomotoşi Nando şi Maiot.

— Ştii ce bătrână e? E aproape ca mine de bătrână! zise mama-mare. S-a domesticit într-atâta, că nu mai e nevoie de colivie. Zboară prin grădină şi apoi se întoarce singură în casă.

— Vreau să-i dau şi eu de mâncare – se rugă Baba.

Mama-mare îi puse în palmă câteva boabe de orez, iar coţofana veni repede să ciugulească.

— Crrr!… Crrr!…

— Ce frumoasă e! repeta mereu Baba, mângâind Cu vârful degetelor penele cenuşii şi albe ale păsării.

— Da, dar e hoaţă! bombăni Rico. Odată mi-a furat toate peniţele.

— Aşa e – râse mama-mare – dacă găseşte ceva lucitor, îl ia în cioc şi-l ascunde într-o gaură din zid lângă iesle. Eu, când nu-mi găsesc degetarul, ştiu cine e hoaţa care mi l-a furat! Dar fiindcă-i cunosc ascunzătoarea, mă duc şi mi-l iau. Pinota, cu mine nu-ţi merge!

Coţofana zburase pe masă, unde erau nişte firimituri de pâine.

— Aş vrea să am ceva lucios ca să văd cum îl ia – zise Baba.

Nando se căută grăbit prin buzunare şi scoase un nasture de metal cam ruginit, îl puse dinaintea coţofanei, dar pasărea îl ciocăni indiferentă, apoi nu-l mai băgă în seamă. Atunci Baba îşi scoase de pe deget un inel subţire de aur şi-l puse nerăbdătoare în faţa Pinotei.

— Crrr!… Crrr!… Crrr!… Ăsta da! Ăsta da! făcu coţofana.

Aplecă atentă capul, cercetând cerculeţul strălucitor şi sărind sprinţară în jurul lui, cu aripile desfăcute, ca într-un dans sărbătoresc. Apoi îl înhăţă în cioc pe neaşteptate şi zbură.

— Oh! exclamară copiii, care priveau cu răsuflarea tăiată. Ţi l-a furat!

Mama-mare râse şi îi zise fetiţei;

— Nu te necăji, mă duc îndată să-l iau. Ştiu unde ascunde tot.

Dar Baba o rugă din inimă;

— O, nu, mamă-mare! Te rog, lasă-i-l! Vreau să i-l dăruiesc… Îmi' face mare plăcere să aibă inelul meu!

Să dai un inel de aur unei coţofene! Copiii erau uluiţi, iar Maiot, mai cu seamă, dădu semne de totală dezaprobare. Mama-mare schimbă cu Baba un zâmbet plin de tâlc. Ea putea înţelege aceste lucruri. Nu erau de loc toane, şi bunicii îi plăceau tare mult – aşa cum îţi plac unele garduri vii care se umplu pe neaşteptate primăvara cu flori, sau verdele Deschis al orezăriei, oglindit în apa nemişcată, sau ca atunci când o stea căzătoare străbate cerul, şi inima ţi se opreşte în loc, fericită în faţa dârei luminoase şi pieritoare.

— Atunci… să i-l lăsăm! Măcar pentru câteva zile! zise bătrâna.

— Baba! Unde te-ai ascuns, Baba! strigă de afară inginerul, care se oprise să mai discute ceva cu cadastrul.

Fetiţa alergă într-acolo, iar mama-mare apăru şi ea în prag, cu ceilalţi copii.

— Trebuie să vă duc acasă sau vă duceţi singuri? întrebă inginerul pe cei trei copii.

— Las' că se duc pe jos! Sunt zece minute de drum şi, cu picioarele lor, vă închipuiţi, domnule inginer, o să tragă cu plăcere o fugă de mai mare dragul! zise mama-mare.

— Atunci, repede, Baba, că altfel nu mai ajungem acasă astă-seară!

— La revedere, domnule inginer!

— La revedere, mamă-mare!
— Pa, Baba, să vii curând!
— Rămâi cu bine, Maiot! Rămâi cu bine!

Baba le făcu multă vreme semn cu amândouă mâinile, aplecându-se pe fereastra maşinii.

— Acum, voi ăştilalţi, iute acasă! Fără să vă opriţi, băgaţi de seamă, şi fără să vă certaţi! zise bunica.

Maiot şi Nando o porniră cu paşi repezi; mâncarea lor se sleise de mult! Rico se târa în urma lor, smiorcăind;

— Mergeţi niţel mai încet! De ce alergaţi aşa?

Se înnopta şi pe cer apăreau stelele palide. Din orezării se ridica asurzitor orăcăitul broaştelor. Din depărtări necuprinse ajungea zvon de glasuri, iar în aer plutea o umezeală grea, îmbibată de miresmele pământului; miros de bălegar şi de iarbă în floare. Pâlcurile de copaci păreau negre, iar din frunziş răzbăteau şoapte tainice.

Nando zise;

— Spune-mi, Maiot, dacă tânărul cu pachetul s-o fi ascuns în dosul arborilor de colo? Brrr!… Eu cred că se-nvârteşte încă pe aici, prin împrejurimi!

— Oho! Dacă ar fi cumva în urma noastră, ai fi mort acuma! Indivizi ca el au întotdeauna revolverul în buzunar. Mai mult ca sigur că ţi-ar trage un glonţ în spate. Poc! Poc!… făcu Maiot.

— Mergeţi mai încet! Mergeţi mai încet! strigă Rico şi începu să se uite mereu înapoi.

— Azi am văzut la „Torrione” ţigani; şi-au întins corturile acolo – zise după puţin timp Maiot.

— E adevărat? întrebă Nando, arătându-se foarte îngrijorat. Oamenii ăştia nu dorm noaptea… Cutreieră pe câmp, să fure găini.

— Aşa e! Şi dacă găsesc copii, sunt în stare să-i ia cu ei. Mama-mare mereu îmi spune asta!

Rico o luă la fugă, ca să-şi ajungă tovarăşii, strigând cu glas tânguitor;

— Aşteptaţi-mă! Aşteptaţi-mă! Înadins fugiţi aşa… O să vă spun eu că vreţi să băgaţi frica în

mine, răilor!

Din fericire se şi zăreau plopii de la „Airola”. Bric ieşi înaintea copiilor, lătrând şi sărind vesel; atunci Rico, simţindu-se în siguranţă, o rupse la fugă, întrecându-şi tovarăşii de drum. Aşa ajunse primul în curte şi se ascunse în casă, fără măcar să-şi ia rămas bun de la Nando şi Maiot.

— Sunt ţigani pe uliţă! smiorcăi el prosteşte.

— Ţigani?! Ce tot îndrugă băiatul ăsta?

— Cred că au băgat frica în el ăia doi! zise mânioasă foc madame Cichina. Vai de capul meu, ce să mă fac? Băiatul ăsta se sperie de orice! Acuma iar o să facă viermi intestinali.

Şi foarte preocupată, aduse o funie de usturoi şi i-o puse de gât; apoi îl trimise să se culce, cu garnitura ceea foarte mirositoare – leac sigur şi verificat împotriva viermilor intestinali!

După câteva zile, într-o după-amiază, inginerul veni din nou la „Airola”. Aproape terminase cu trasarea noilor canale de irigaţie. Era cu el şi Baba, căreia tare îi mai păru rău când îl găsi la fermă doar pe Nando.

— Maiot nu-i acasă? întrebă iute. O, ce păcat!

Nando se întristă; va să zică el nu conta de loc!

Salută timid fetiţa, apoi o întrebă;

— Mai rămâi la noi?

— Tăticul a zis că mâine stăm aici toată ziua. Păcat însă că lipseşte Maiot! zise ea încă o dată. Şi Pinota? Mai are inelul meu?

Când se gândea la coţofana de la mama-mare, îşi închipuia că n-ar putea s-o găsească decât cu inelul ei pe gheară. Ar fi tare frumos!

Nando încercă să-şi ridice prestigiul în faţa fetiţei străine, arătându-i colecţia lui de insecte de care era atât de mândru. Dar frumoşii fluturi prinşi cu ace îi făcură nespus de rău fetiţei; în loc s-o intereseze explicaţiile lui Nando şi să admire un exemplar foarte rar de fluture de noapte, Baba îi zise că e un băiat nemilos. În schimb îi plăcu un minunat cărăbuş verde-auriu, pe care Nando îl scoase dintr-o cutiuţă şi se distră, silindu-l să meargă înainte şi înapoi pe scăunel, împingându-l cu un beţişor.

— Ia-l, ţi-l dau! îi zise Nando, într-un avânt de generozitate.

Dar Baba se grăbi să-i spună;

— Nu, nu, Nando! E mai bine să-l ţii tu! Dar te rog să nu-l omori!

Şi se arătă foarte hotărâtă să nu pună mâna pe insectă.

Apoi o interesă o priveliște ciudată; sub lupă se afla un păianjen mare ce ducea în spate mai mulţi păienjeni foarte mici. Din când în când, câte unul cădea din spinarea mamei şi micuţul se căznea să se urce iar, apucându-se repede de perişorii şi de labele păienjeniţei, care alerga într-una jur împrejurul cutiei în care era prizonieră împreună cu puii ei. Fetiţa cercetă cu multă luare-aminte această ciudată familie şi râse de tumbele puilor de păianjen; dar apoi o apucă mila;

— Sărăcuţii! Dă-le drumu'…

— O, asta nu, nici prin gând nu-mi trece! se grăbi să spună băiatul.

Cu câtă trudă reuşise să-i prindă! Văzu că e în zadar să mai încerce s-o facă să înţeleagă importanţa cercetărilor lui. Baba nu pricepea nimic din tainele ştiinţelor naturii, se vedea cât de colo!

Totuşi fetiţa rămase impresionată de ştiinţa lui Nando, de aceea, când se înapoie la tatăl ei, îi zise;

— O, tată, să vezi câte gângănii are Nando în cutiuţe, şi toate prinse cu ace! Să vezi cum le ştie pe toate cum le cheamă, ce fac, unde trăiesc…

— Adevărat? întrebă inginerul, privind cu interes pe băieţaş. Bravo, bravo! Şi adăugă în glumă; Te-ai specializat în entomologie, deci!? Şi cum ai făcut să înveţi toate lucrurile astea?

— Aşa… îmi place. La școală, ceream întotdeauna explicaţii învăţătorului… Apoi doctorul cel bătrân mi-a dăruit o carte, iar eu compar desenele din ea cu insectele pe care le găsesc…

De pe scăunelul lui cu trei picioare, Andrea se plânse;

— Domnule inginer, nu-l lua în seamă! E băiat bun, nimic de zis, dar nu vrea să muncească; asta e! Citeşte, citeşte, îşi bagă mereu cărţi în cap, dar de lucrat, ioc! La muncă trebuie să se gândească bunicul!

Inginerul începu să râdă.

— Dacă are atâta râvnă pentru învăţătură, ar trebui să-l laşi să-şi continue şcoala – îi zise.

Dar bunicul Andrea avea chef să bodogănească;

— Halal de-aşa râvnă! Să nu facă nimic şi să hoinărească pe câmp în căutarea greierilor şi a furnicilor! Poate că se mănâncă greierii şi furnicile?

Inginerul ar fi vrut să mai discute cu bătrânul cârpaci, dar sosi Pedrin, aşa că porniră împreună prin orezărie; inginerul îşi luă şi fetiţa cu el.

— Vino, am nevoie de ajutorul meu – zise el.

Iar Baba primi cu multă gravitate să-şi asume sarcina de *stagiar la lucrările de îmbunătăţiri funciare* şi plecă împreună cu cei doi bărbaţi.

Când se întoarseră spre seară, fetiţa abia avu timp s-o salute pe Maiot din automobil.

— Mâine tata o să mă ducă la mama-mare! Vreau să văd coţofana. Vii şi tu, Maiot?

Aşa că a doua zi, după unele insistenţe, Maiot şi Nando căpătară învoirea să meargă şi ei în sat.

Rico minţi că-l doare în gât. Cichina îşi dădu prea bine seama că era un pretext ca să scape de lecţie; o înfuria însă faptul că mofturoasa ceea de străină se împrietenise de îndată cu Maiot! Închipuiţi-vă! o negricioasă ca Maiot şi un zdrenţăros ca Nando îi erau pe plac, iar pe Rico al ei părea că nici nu-l vede măcar! Aşa că sfârşi prin a crede în durerile de gât ale odraslei şi îi zise;

— Astăzi stai acasă! Dacă vrei, învaţă aceeaşi lecţie. Să nu te duci cu ăia doi…

Mama-mare fu fericită când o revăzu pe Baba. O fetiţă atât de cuminte şi de delicată, cu părul deschis şi cu ochii atât de albaştri! Într-adevăr întinereai când te uitai la ea. Baba se înclină politicoasă în chip de salut.

— Ce frumos e aici înăuntru! E ca-n poveşti – zise ea, intrând în vechea bucătărie, unde era o vatră mare şi neagră. Îmi place tare mult.

Apoi imediat căută coţofana, iar când sosiră Nando şi Maiot, născociră împreună o groază de

jocuri. Baba adusese mici obiecte lucitoare spre a le oferi păsării; un buton de manşetă, o bucăţică dintr-un lănţişor de aur, un şirag de mărgele albastre.

Coţofana privi cu destul interes darurile pe care copiii i le puneau dinainte; le dădu ocol, scoţând strigăte scurte, le luă în cioc, dar repede dovedi că le dispreţuieşte. Îşi întinse aripile şi zbură în mărul din grădină, urmată de exclamaţiile pline de regret ale copiilor.

— E mai şireată ca noi! spuse Marietta, râzând cu poftă. Ea îşi zice; „Ce, eu sunt o hoţoaică? Iau doar lucrurile care-mi plac şi numai când am chef"… Se joacă ascunzându-le!

Ce să născocească acum pentru Baba?

Dincolo de grădina mamei-mari se întindea o pajişte largă, iar la capătul ei se înălţa un pâlc de copaci cu tulpini semeţe; „O pădure", ziceau copiii, cu imaginaţia lor.

— Mamă-mare, ne laşi să ne ducem în pădurea „Colombara"? Poate găsim ciuperci…

— Oh! da, da! Să mergem! exclamă îndată Baba, sărind în sus de bucurie.

Mama-mare şovăi o clipă;

— Nu vă paşte nicio primejdie… E doar la cinci minute de aici. Dar mai ştii? Cu tot soiul de oameni răi care se vântură în ziua de azi!… Şi-apoi s-a înnorat; dacă începe să plouă?

Dar Baba era atât de entuziasmată, iar ceilalţi doi atât de dornici să-i facă pe plac, încât bătrânica nu avu curajul să-i refuze.

— Da' băgaţi de seamă să nu întârziaţi! N-o faceţi pe Baba să alerge, că năduşeşte…

Şi în timp ce continua să strige, dându-le tot felul de sfaturi, cei trei piţigoi îşi luară zborul.

Pădurea (de fapt nu era chiar o pădure) îi păru minunată Babei. Căutară ciuperci, dar nu prea avură noroc; găsiră câteva, însă nu erau bune, după cum le spuse Maiot, care se pricepea, căci ea doar vindea ciuperci;

— Nu puneţi mâna! Sunt foarte otrăvitoare, poţi muri numai dacă le-atingi!

— Nu cumva mori chiar dacă le priveşti? o luă în râs Nando.

Dar Baba avea o încredere oarbă în Maiot; aruncă la iuţeală jos frumoasa ciupercă roşie pe care o culesese şi îşi şterse cu grijă mâinile pe rochie. Ştia prea bine că nu-s bune de mâncat, dar că sunt chiar atât de otrăvitoare, nu!

Găsiră o colibă făcută din crengi şi se jucară ascunzându-se în acel adăpost, ca să scape de lupul care-i urmărea urlând.

Ce-i drept, Baba ar fi vrut să fie tigru, dar ceilalţi doi susţinură că prin acele locuri nu se pomenise vreodată picior de tigru. În schimb, lupi erau destui. Iarna coborau de la munte şi se ascundeau prin păduri. Auzi… Ascultă! Auzi cum. Se apropie? Hauu… hauu… E aici afară. A adulmecat prada şi acum scormoneşte ca să intre… Ah, ce frică mi-e! Îi văd colţii şi ochii de jar. Nando îl va întâmpina eroic, înarmat doar cu un cuţit de vânătoare…

Deodată însă se auzi; buum! buum!

Nu e lupul! E tunetul! Copiii ieşiră din colibă.

Cerul era negru, neînchipuit de negru. Înăuntru, copiii nu-şi dăduseră seama că se apropia furtuna. Tunetul bubui, ecoul se rostogoli lung, înfricoşător peste câmpia nesfârşită, iar bolta se lumină orbitor brăzdată de fulgere ce nu mai conteneau. Apoi începu să plouă cu picături mari, grele, amestecate cu boabe de grindină care sfârtecau frunzele şi săreau pe pământ, cu un sunet sec. Cât ai clipi începu să plouă cu găleata; ploua cu furie, iar apa n-avea timp să intre în pământ.

— Să ne întoarcem la colibă! se rugă Baba.

Dar Maiot strigă;

— Nu, nu! E primejdios să rămânem în pădure… Hai repede, să fugim!

Ştia ea prea bine; odată văzuse un copac înalt care căzuse lovit de trăsnet şi se prefăcuse în

cenuşă; ce spaimă a tras! Era destul de departe şi totuşi i se păruse înfricoşător.

Cei trei copii porniră ţinându-se strâns de mână. Vântul urla printre arbori; ce mai lup! Iar apa care-i biciuia îi uda până la piele, le tăia răsuflarea şi le împăienjenea vederea! Pajiştea era toată o baltă întocmai ca orezăria; se afundau până la glezne şi mergeau anevoie, urmăriţi necontenit de lumina sinistră a fulgerelor.

În prag mama-mare, neliniştita şi înspăimântată, făcea semne desperate celor trei răţuşte care înaintau cu greu. Nu mai aveau decât doi-trei paşi până acasă, şi lor li se părea că au nevoie de un secol ca să ajungă!

— Hai repede, fugiţi! Când îi văzu în casă, nu ştia dacă să-i certe pe ei sau pe ea însăşi; Da' ce-aţi făcut de-aţi stat atâta? Voi n-aţi văzut că se întunecă?

— Ne-am jucat, mamă-mare!

Erau uzi leoarcă, bieţii copilaşi!

— Oh, vai de mine şi de mine! Fetiţa asta atât de gingaşă!

Mama-mare se repezi la o ladă care şedea într-un colţ, scoase de acolo un şal mare de lână şi, după ce o dezbrăcă pe Baba de rochiţa ei udă, o înveli şi o culcă în pat.

— Voi, ăştilalţi, treceţi lângă foc! L-am aprins într-adins – zise ea celor doi copii, care, un pic buimăciţi şi vlăguiţi, îşi scoteau, pantofii plini de apă.

Lor nu le păsa de ploaia torenţială, dar se gândeau; „De bună seamă că inginerul o să ne certe, fiindcă noi suntem mai mari. N-o s-o mai lase pe Baba cu noi"…

— De voi doi o să mă-ngrijesc mai pe urmă – le spuse mama-mare. Acum trebuie să văd de Baba.

Ea ştia ce trebuie să facă cu o fărâmă de fetiţă ca asta! Numai de nu s-ar îmbolnăvi!

Puse puţin jeratic pe o lopăţică, presără peste tăciuni câteva flori de muşeţel care se aprinseră

numaidecât, scoţând un nor albăstrui de fum. Apoi vântură lopăţică în sus şi în jos, în jos şi în sus, jur împrejurul patului, aşa încât Baba fu în întregime învăluită într-un nor de fum. Fetiţa începu să râdă; mirosea frumos, te cam ustura niţel gâtul, dar mirosea frumos! Apoi mama-mare luă o bucată de slănină şi cu ea fricţionă binişor pieptul plăpând al copiliţei; în felul acesta ea se încălzi straşnic! Îndată Baba simţi cum pune stăpânire pe ea o moleşeală plăcută. Mirosul de muşeţel, fricţiunea făcută încet-încetişor, şalul cald… Ce bine era între perne! Încet-încet o cuprinse somnul. Genele ei blonde mai tremurări o clipa peste ochii albaştri şi Baba adormi.

Mama-mare era mândră de succesul obţinut. Ştia ea cum trebuie să te porţi cu copiii belalii!

În schimb, lui Maiot şi lui Nando le zise;

— Voi doi aţi merita să vă trag o chelfăneală! Dar până la urmă râse; îi puse să se dezbrace de hainele ude şi îi înveli cât mai bine. Lângă foc, hainele voastre or să se usuce repede. Şi acum vorbiţi în şoaptă, ca Baba să poată dormi liniştită.

Afară turna cu găleata. Drumurile erau pustii şi străluceau spălate de ploaie. Ai fi zis că orezăria fierbe sub ropotul ploii; cenuşie şi tristă, ea părea imensă; cenuşie şi învolburată era şi apa din canal, care se scurgea sub cerul plumburiu.

Plouă vreme îndelungată. Dar când Baba se deşteptă, soarele se ivise din nou pe boltă, strălucea şi dogorea printre zdrenţe de nori albi care goneau iute pe cer alungaţi de un vânticel sprinţar.

— Oh, mamă-mare, am dormit! zise ea, uimită.

Încă nu se dumerise pe deplin, dar până la urmă, cuprinsă de veselie, găsi frumoasă păţania lor. Îi veniră în minte cele trei răţuşte înspăimântate şi ude ciuciulete, care se clătinau străbătând pajiştea plină de apă, şi râse, râse până îi dădură lacrimile şi o apucă sughiţul.

Atunci mama-mare îi zise;

— Ei, haide, ajunge, că ţi se face rău. Scoală-te şi vino să mănânci, e ora mesei şi prânzul e gata.

Baba simţi că-i e tare foame, o foame de lup; şi se porni din nou pe râs, căci îşi aduse aminte de lupul din pădure.

Se aşezară la masă, ea înfăşurată în şalul mamei-mari, deoarece îmbrăcămintea ei nu se uscase încă. Palidă, cu codiţele cam despletite, părea că se pierde în cutele şalului negru; o copiliţă mică, tare mititică!

Mama-mare le dădu o supă caldă şi bună, bună ca şi un medicament, căci întăreşte stomacul. Apoi le puse dinainte broaşte prăjite. Baba nu mai mâncase broaşte; oscioarele acelea subţirele… pulpele acelea fragede. Nu îndrăzni să refuze şi gustă, un pic cu neîncredere.

— O, dar ştii că-s bune, chiar foarte bune! Nu credeam! zise ea îndată.

— Aici e ţara broaştelor! Sunt puzderie, înainte vreme erau chiar şi mai multe. Ai auzit vreodată ce concerte dau noaptea? Pe unii îi scoate din sărite; zic că nu-i lasă să doarmă… Noi însă ne-am obişnuit într-atâta, că atunci când plecăm în altă parte nu putem dormi tocmai fiindcă ne lipseşte orăcăitul broaştelor. Încă pe când eram o fetiţă ca Maiot, mă duceam la plivit. În orezărie cântam un cântec lung; povestea marchizei năzuroase din castelul Vettigne. Seara, când marchiza mergea la culcare, orăcăitul broaştelor îi era nesuferit. Zicea că o umple de melancolie, că nu poate să-nchidă ochii toată noaptea din pricina lor. De aceea, ţăranii de pe moşia ei, de îndată ce se însera, trebuia să se aşeze jur împrejurul şanţului care înconjura castelul şi să bată într-una apa cu prăjini lungi pentru a înspăimânta broaştele, care, în felul acesta, stăteau cuminţi, ascunse pe fundul nămolos. Cât era noaptea de lungă, oamenii loveau necontenit apa tulbure din şanţ, strigându-se unul pe altul ca să n-adoarmă. Iar dacă din întâmplare vreunul dintre nenorociţii aceia adormea şi

broaştele începeau să orăcăie, frumoasa marchiză se pornea de îndată să strige fără milă şi chema doamnele de onoare, majordomul şi slujitoarele. Atunci doamnele de onoare, înciudate că au fost trezite la miezul nopţii, îşi vărsau focul pe majordom, majordomul îşi vărsa focul pe slujitoare, slujitoarele se răzbunau pe rândaşi, iar aceştia îşi scoteau pârleala ciomăgindu-i pe bieţii ţărani, morţi de oboseală şi plini de nămol.

Soţul frumoasei marchize era plecat departe; se războia cu regele Franţei; de-atâta amar de vreme nu mai venise nicio veste de la el. Dar iată că într-o seară sosiră la castel trei cavaleri cu coifuri împodobite cu pene şi cu platoşe de fier. Străbătură podul cu lanţuri, iar frumoasa marchiză îi întâmpină în capul scării.

— Doamnă marchiză, regele Franţei va spune prin noi că viteazul vostru soţ a fost rănit în luptă; a fost rănit la picioare, la piept, la cap, la braţe, într-o sută de locuri a fost rănit! Dacă mai vreţi să-l vedeţi, veniţi cu noi, doamnă marchiză, veniţi degrabă, ca să-l mai găsiţi în viaţă!

— Oh, sărmana de mine! Ce să mă fac?

Frumoasa marchiză izbucni în lacrimi; se duse apoi şi îşi puse pelerina, colanele şi inelele şi porni cu cei trei cavaleri, nădăjduind să-şi mai găsească în viaţă soţul iubit.

Dar nu după mult timp, în fapt de seară, ajunse la castel un sol cu chipul întristat. Ţăranii stăteau înşiraţi de-a lungul şanţului şi loveau apa cu prăjinile lor lungi, aşa cum făceau în fiece seară, aşteptând întoarcerea preafrumoasei marchize.

— Oameni buni din Vettigne! zise solul. Doamna marchiză vă spune; lăsaţi broaştele să cânte şi iertaţi-o că atâtea nopţi v-a făcut să staţi de veghe! Regele Franţei a trădat-o, căci soţul ei era de mult mort şi îngropat. Cavalerii regelui au tras-o într-o cursă şi au făcut-o prizionieră. Au dus-o departe, departe, într-un castel în munţi, şi niciodată nu se va mai întoarce pe meleagurile

acestea! „Lăsaţi broaştele să orăcăie!“, aşa vă spune doamna marchiză.

Ţăranii părăsiră malurile negre ale şanţului de apărare, iar broaştele începură pe loc să orăcăie, şi nicicând n-au orăcăit atât de vârtos.

În timp ce mama-mare umplea farfuriile celor trei copii cu câte o porţie zdravănă de fasole cu slănină, începu să îngâne, cu o voce tremurată ce se pierdea mereu, melodia melancolică a vechiului cântec. Baba ascultă o clipă, cu degetul ridicat ca şi cum ar fi bătut tactul, apoi, plină de voie bună, vârî lingura în mâncare şi începu să înfulece cu poftă. Ceilalţi doi, cu nasul în farfurie, înghiţeau în tăcere.

Deodată se auzi zgomotul unei maşini care se opri în faţa casei, iar inginerul se ivi de îndată în odaie.

— Oh, mamă-mare, ce mai faci?

Apoi o zări pe, Baba, care căuta să-i iasă înainte, dar nu izbutea, înfăşurată cum era în şal, şi începu să râdă;

— Dar ce s-a întâmplat de te-ai gătit aşa?

Nando şi Maiot, aşteptând cu inima la gură să fie dojeniţi, îşi băgară şi mai mult nasul în farfurie.

— Au vrut să meargă în păduricea aia… şi i-a prins furtuna.. Dar să nu vă fie teamă, domnule inginer… — zise mama-mare, niţeluş cam îngrijorată şi ea, vrând să-l liniştească. Se gândise ea cum să preîntâmpine orice neajuns!

Inginerul nu se arătă însă de loc îngrijorat şi zise glumind;

— Foarte bine! Trebuie să se obişnuiască şi cu furtunile dacă vrea să mă însoţească la lucrările de îmbunătăţiri funciare. Cu un ajutor care se sperie de o ploaie, n-am ce face! Văd, de altfel, că mama-mare s-a apucat să repare stricăciunile. Şi mai văd că e şi o fasolică pe cinste!

Nando şi Maiot scoaseră un suspin de uşurare; nu credeau să scape atât de uşor!

— Tăticule, mie nu mi-a fost de loc frică de furtună! Şi dacă ai şti cât de grijulie a fost mama-mare cu mine! Mai întâi m-a afumat cu muşeţel, apoi m-a uns toată cu slănină… — începu veselă Baba.

— Da!? făcu inginerul, arătându-se foarte interesat. Apoi, luându-l gura pe dinainte, adăugă; Acasă o să faci imediat o baie bună! Dar numaidecât se grăbi să completeze; Bunicuţa noastră te-a scăpat de răceală! Ştiam eu că te las pe mâini bune!

— Pe urmă am râs atât de mult, că m-a apucat sughiţul. Şi am mâncat şi broaşte!

— Şi broaşte?! Păi ai avut parte de un prânz grozav! Şi cum să-i mulţumim mamei-mari? O să venim într-o zi s-o luăm şi s-o ducem cu noi la Novara. De acord?

— O, da, sigur că da, tăticule! exclamă Baba, entuziasmată. Venim mâine s-o luăm?

— Nu e rău! Niciodată n-am fost mai departe de Santhá şi Vercelli… — zise bătrânica, arătându-se dornică de a primi invitaţia. Dar când al îmbătrânit, e mai bine să stai la cuibul tău!

Îmbrăcă fetiţa şi-i împleti codiţele, cu mâinile ei noduroase care tremurau uşor.

— Acum, copii, mulţumiţi-i mamei-mari şi fuga la maşină, că vă duc la „Airoia“ – zise inginerul.

Baba o cuprinse pe bătrânică de gât şi o sărută cu drag pe obraz.

— O, fetiţa mea dragă! zise bunica, mişcată; şi două lacrimi i se prelinseră din ochii ei şterşi de-a lungul obrazului stafidit, ca să se risipească apoi în părul bălai al copilei.

— O să vii într-adevăr cu noi? Da? îi strigă fetiţa în timp ce automobilul pornea.

Pe drum, Nando şi Maiot îşi recăpătară voia bună; păcat că drumul a fost atât de scurt! Abia porniră, că automobilul şi frână în faţa fermei…

În prag sta Rico, dar se făcu îndată că nu-i vede şi o zbughi în casă, îmbufnat ca totdeauna. Pedrin

însă veni să strângă mâna inginerului, plin de respect;

— Ştiţi, domnule inginer? M-am gândit bine la ceea ce mi-aţi spus… Chiar mi-ar plăcea să iau nişte pământ la Barraggia. Tocmai că aici îmi expiră contractul. În loc să-l reînoiesc, aş prefera să mă mut pe pământurile supuse îmbunătăţirilor funciare.

— Bine, Pedrin! Atunci o să mai vorbim.

Dădu bună seara şi plecă.

Baba îşi salută cu căldură prietenii, făcându-le semn cu mâna de la fereastra automobilului;

— La revedere, la revedere!

— Să vii curând!

Apoi se aşeză lângă tată-său, obosită şi fericită.

— Ce zi frumoasă am petrecut! exclamă ea.

Şi se gândea la căsuţa veche, ţărănească a mamei-mari, la furtună, la broaşte, la ţăranii care loveau apa din şanţul săpat în jurul castelului Vettigne şi la frumoasa şi nefericita marchiză care nu voia să audă orăcăitul broaştelor.

BUNICUL ANDREA PLEACĂ…

Într-o seară, bunicul Andrea, ciubotarul, se simţi rău.

De câteva zile era şi mai posac ca de obicei; lucra în silă, nu răspundea când i se vorbea, se plângea că mâinile îi tremură, că-l dor toate oasele.

În seara aceea, când dădu să se ridice, se pomeni că nu-şi mai simte picioarele şi fu nevoit să se sprijine de Nando, care, înspăimântat, începu să

strige după ajutor. Veni în grabă Ninin, alarmată şi plină de bunăvoinţă; veni şi Bastian, văcarul, care abia se întorsese de la câmp. Îl sprijiniră şi-l duseră la pat. Apoi Ninin dădu fuga să-i aducă un păhărel de coniac, iar văcarul, un om glumeţ din fire, încercă să-i insufle curaj, spunându-i glume. Dar durerea nici gând să treacă. Andrea gemea într-una, gâfâia, se plângea că nu-şi mai simte picioarele, că-i vâjâie capul; atunci Ninin îl trimise pe Nando să-l cheme pe doctorul cel bătrân.

Băiatul aproape că zbura pe şosea, cuprins de îngrijorare. Din fericire, doctorul era acasă şi-l urmă în grabă pe băiat. Când ajunseră la „Airola“, bunicul Andrea se simţea ceva mai bine şi îşi revenise; se văita doar de bietele lui picioare bătrâne.

— Sunt ca şi moarte! zicea el şi se frământa, văicărindu-se necontenit.

— Ce poznă-i asta, Andrea? întrebă doctorul cel bătrân, intrând. Şi prinse a glumi pe seama unei perechi de ghete pentru iarnă, pe care ciubotarul ar fi trebuit să i le facă; în loc să lucrezi, te vâri în pat, ai? şi doctorul se aşeză pe un scăunel la căpătâiul bolnavului.

Andrea începu să se vaite;

— Nu mă mai pot mişca, doctore! Sunt ca Isus pe cruce! Şi dacă mă îmbolnăvesc, ce fac? Spune-mi, doctore, ce-o să fac cu treabă care mă aşteaptă?

— Răbdare, Andrea, răbdare! Nu e boală fără leac – rosti doctorul cel bătrân, ridicându-se greoi. Se apropie de bolnav, îi luă mâna şi-i cercetă îndelung pulsul, apoi se aplecă să-i asculte bătrâna inimă obosită. Ce să-i faci, Andrea, anii sunt de vină! zise el, ridicându-se. Dar las' c-o scoatem noi la capăt… Răbdare câteva zile şi totul o să meargă mai bine! O să-ţi prescriu un medicament care o să-ţi ajute. Numai picioarele, vezi… asta-i mai greu să le fac ca mai înainte! Când eşti bătrân, trebuie să te mulţumeşti c-o scoţi la capăt. Mereu

câte ceva începe să nu mai funcţioneze cum ar trebui… Răbdare însă…

Andrea întinse braţele şi iar începu să se vaite;

— O, ştiu că mi-s bătrân, doctore! Iar în privinţa picioarelor, răbdare; de ani de zile mă dor. Numai că acum încep să-mi tremure şi mâinile… Şi cu munca, cum o s-o scot la capăt cu munca? Lumea nu vrea s-aştepte.

— Vezi, Andrea – zise doctorul cel bătrân – nu eşti grav bolnav. O s-o mai duci mult şi bine, dar trebuie să ai o viaţă liniştită, fără muncă. Vin clipe când trebuie să te resemnezi; ai muncit destul, acum la pensie!

— De-ar fi aşa, doctore! Da' cine-mi dă mie pensie?

— Ei, ce-ai zice de azilul pentru bătrâni de la Vercelli?

— Şi cine o să mă bage pe mine la azil, doctore? De-ar fi după mine, m-aş duce, că n-am încotro! Dar cu băiatul ăsta ce fac? Îl las aici, în părăsire, fără nimeni, fără meserie, să ceară de pomană? zise bătrânul şi începu să plângă, suspinând din când în când şi bolborosind cuvinte neînţelese.

— Dragă Andrea – rosti grav doctorul cel bătrân – dacă vrei să mergi la azil, mă oblig eu să aranjez lucrurile, ca să fii primit cât mai repede; o să vorbesc cu primarul şi o să facem urgent formele. Cât priveşte băiatul, voiam de mult să-ţi vorbesc. Ascultă, Andrea, sunt bătrân şi cred că am avut timp în atâţia ani să cunosc oamenii şi mai ales pe cei tineri. Ei bine, mi se pare că băiatul acesta se va irosi într-o meserie, într-o muncă manuală. Cred că are multă tragere de inimă pentru învăţătură; ar trebui să-l laşi să urmeze la şcoală. Acum, după cum vezi… eu nu mai am la cine să mă gândesc. Dacă eşti de acord, aş vrea să iau asupra mea grija de a-l trimite mai departe la învăţătură pe băiat. Am să-l bag într-un liceu bun la Vercelli, aşa că va putea să vină să te vadă oricând şi va fi în apropierea dumitale. În vacanţe am să-l iau la

mine; e un băiat bun, dar are nevoie de îndrumare, de o îndrumare atentă! Chibzuieşte în linişte, Andrea, pe urmă o să-mi dai răspunsul.

Andrea îl întrerupse cu un potop de vorbe pline de recunoştinţă. Luă mâna doctorului şi, udându-i-o cu lacrimi, îl numi binefăcătorul său, salvatorul său, îi zise că i-a redat viaţa…

Doctorul îşi retrase repede mâna şi, ca să-şi ascundă emoţia, se prefăcu supărat;

— Ei, ia să nu facem atâta caz! Cu voi, ăştia, meridionalii, nu se poate discuta de loc în linişte, totdeauna simţiţi nevoia să exageraţi. Asta a fost o discuţie între bărbaţi, acum o să-l întrebăm pe băiat şi o să hotărâm cu calm. Şi cum Ninin tocmai intra în cameră, cu o strachină de ciorbă, schimbă brusc vorba, adresându-se femeii; Să nu-l lăsaţi să deschidă gura toată seara, băgaţi de seamă! Daţi-i medicamentul pe care o să-l trimit. Apoi zise pe un ton mai blând; Noapte bună, Andrea, stai liniştit!

Andrea deschise braţele, fără să scoată o vorbă, dar faţa şi ochii lui exprimau ceea ce voia să spună prin viu grai; „Mă supun la orice, numai să-i fac pe plac binefăcătorului meu!“

Nando era în bucătărie la Ninin şi mânca ciorbă de fasole împreună cu Vigiu şi cu Maiot. Când îl văzu pe doctor trecând, se ridică iute în picioare şi fugi afară; ar fi vrut să-l întrebe atâtea lucruri, dar simţea un nod în gât.

— Nu-ţi fie teamă! Bunicul o să se facă bine! îi zise doctorul, punându-i o mână pe cap.

Şi porni în grabă cu Bastian, care se oferise să meargă să ia medicamentul; tot trebuia să treacă pe la tutungerie, să-şi cumpere tutun de pipă…

Starea sănătăţii lui Andrea se îmbunătăţi repede, dar ciubotarul n-avea poftă de mâncare şi nici putere; nu făcea doi paşi fără să fie sprijinit de cineva, iar mâinile îi tremurau atât de tare, că-i era cu neputinţă să lucreze. De aceea era morocănos, bodogănea, se văicărea într-una. Inimă de aur, Ninin îşi luase de bună voie sarcina de a-l îngriji.

O vedeai mereu alergând de la casa ei la cea a lui Andrea, liniştită, cu chipul zâmbitor, pe care se oglindea veşnic bunătatea. Oh, bietul om, mereu supărat, nu mai ştie încotro s-o apuce! Chiar că are de ce să se descurajeze! În schimb, ei trei sunt mereu veseli; Vigiu – să fie sănătos! — nu pune nimic la inimă. Ridică din umeri şi este mai vesel ca înainte.

— O, Andrea, curaj! La ce bun să te chinuieşti atâta? Omului vesel toate îi merg în plin! îi zicea adeseori, dar drept rezultat bătrânul se văita şi mai abitir.

— Și de ce nu vin odată să mă ia ăi de la azilul de bătrâni? Curaj… răbdare… E o chestie de câteva zile… Un potop de vorbe frumoase şi de făgăduieli! Dar de fapt mă lasă să crăp, amărâtul de mine, şi nimănui nu-i pasă!

Dar primarul şi doctorul cel bătrân nu-l uitaseră; nu trecu mult şi de la Vercelli sosi răspuns că cererea a fost aprobată. Şi uite că acum Andrea mai-mai că se codea. De ce atâta grabă? Să-i fi dat un pic de răgaz! Poate s-ar fi înzdrăvenit şi ar fi putut să-şi reia munca. Se văzură nevoiţi să-l ia niţel mai repede; ce naiba, doar copiii fac mofturi!

Cel mai greu lovit fu Nando. Lui nu i se spusese nimic limpede; nici despre necesitatea plecării bătrânului Andrea, nici despre proiectele care se făcuseră în legătură cu viitorul lui. Ştirea că bunicul va părăsi casa peste câteva zile îl zgudui într-atât, încât izbucni în plâns. Bătrânul lui bunic, morocănos şi gata să-l chelfănească în orice clipă, care uneori i se părea a fi un tiran, un om plictisitor, era de fapt căminul şi pâinea lui, era cel mai sigur adăpost, era dragostea în care putea să se încreadă nemărginit de mult, o dragoste ursuză care nu se manifesta prin cuvinte, dar care avea rădăcini tot. Atât de adânci ca viaţa însăşi.

— Şi eu încotro s-apuc? întrebă el printre lacrimi.

— Eu cred că Pedrin ar putea să te ia ca ajutor al lui Bastian – zise doctorul cel bătrân, care venise să-l vadă pe Andrea. Ce zici?

— Va trebui să mă duc cu vitele la păscut?

— Da!

— Să-l ajut să rânească grajdurile?

— Desigur!

— Aşa!… rosti băiatul, descurajat. Şi eu aş fi vrut să-nvăţ o meserie. Tocmai mă străduiam să devin cizmar. Urmă o scurtă tăcere. Da' Pedrin o să mă ia rândaş?

— Să sperăm că da!

— L-aţi întrebat?

— Deocamdată nu. Va trebui să-i ceri tu lucrul acesta!

— Eu? Şi dacă n-o să vrea?

Urmă o nouă tăcere plină de descurajare.

— Ascultă, dragul meu băieţel! zise în sfârşit doctorul cel bătrân, luându-l pe Nando deoparte. Şi dacă în loc de asta te-am trimite într-un liceu la Vercelli, ca să dai examen de admitere? Te-ai duce?

Ochii negri şi inteligenţi, plini de melancolie, în care se aprinse brusc o luminiţă, cercetară chipul bătrânului doctor. „Nu-i adevărat, nu poate fi adevărat! Doctorul cel bătrân are chef să glumească!“ gândi el.

Doctorul însă continuă;

— Vezi, cu bunicul Andrea m-am învoit. Dacă-mi făgăduieşti că o să înveţi, dacă o să-mi dai dovadă că vrei într-adevăr, te vom trimite într-un liceu bun unde o să poţi să-nveţi mai departe, dar, fireşte…

Chipul lui Nando se îmbujora de bucurie şi emoţie.

— Da, o să-nvăţ! O să vedeţi, domnule doctor! zise el aproape strigând.

— Bine, te vom pune la încercare. Va trebui să munceşti mult, ştii?

— Dar eu vreau să învăţ! exclamă Nando cu pasiune.

Tocmai atunci Pedrin veni să-l salute pe doctorul cel bătrân; era foarte vesel.

— Ştiţi, domnule doctor, am semnat un contract… Sper că o să iasă bine. De Sfântul Martin plec de aici. Am luat pământuri în arendă la Barraggia. În doi-trei ani sper, că le voi face să, rodească mai mult decât pe acestea de la „Airola”, care sunt pământuri de aur!

— Bravo, Pedrin! Te duci să faci pionierat?

Pedrin se posomorî, pentru că nu ştia bine ce înseamnă cuvântul pionierat. Nu cumva doctorul vrea să-şi bată joc de el? Şi se grăbi să spună, niţel cam stingherit;

— Cred că ştiu să muncesc! Sunt unul dintr-ăia care nu se sperie de greutăţi. Inginerul mi-a dat sfaturi, indicaţii… E un om şi jumătate! Se pricepe straşnic când e vorba de pământ! Nu s-ar spune când te uiţi la el, nu?

Doctorul însă îl felicită cu căldură, iar Pedrin se convinse că bătrânul vorbea serios. Va să zică cuvântul pionierat este un soi de compliment, un titlu de onoare. O să-l ţină minte!

În seara aceea şi Maiot avea o veste mare pentru Nando;

— Ştii? Tata mi-a spus, dar să nu sufli nimănui nimic, că de Sfântul Martin ne mutăm în sat. Închiriem o prăvălioară în piaţă… chiar una frumoasă, cu vitrină! Tata a căpătat autorizaţie să vândă şi alte mărfuri în afară de fructe şi zarzavaturi; peşte, orez, ulei, mărfuri în cutie… O să vezi! Se și închipuia dinaintea tejghelei, făcând cornete, cântărind… Spune-mi; o să vii să cumperi de la mine?

— Cum de nu, aş veni! Numai că eu o să plec de aici înaintea ta! Intru la liceu la Vercelli.

De-ar fi fost măcar o veste bună! Ce crede Nando? Că i-a făcut mare plăcere?

— Atunci n-o să ne mai vedem de loc! Eu credeam că tu o să rămâi aici, cu noi, după ce bunicul Andrea o să meargă la azil – zise întristată fetiţa şi adăugă; îţi place chiar atât de mult să stai închis într-un liceu şi să înveţi toată ziua?

— Ei, o s-avem timp să ne şi jucăm niţel!

— Eu, una, nu m-aş duce la liceu nici în ruptul capului! Şi chiar dacă m-ar lega, tot aş fugi de-acolo.

— Dar nu ţi-ar plăcea, de pildă, să devii învăţătoare?

— O, nici gând! Ca să trag copiii de urechi?! zise în glumă Maiot. Dar se grăbi să adauge; Eu o să fac totdeauna negoţ împreună cu tata. Îmi place mult mai mult.

— Hei, copii, veniţi la masă! le strigă mama Ninin.

Era foarte ocupată să pregătească lucrurile pe care bunicul Andrea urma să le ia cu el la azil; totul trebuia să fie curat şi bine călcat! Bătrânul avea să plece peste două zile.

După cină, Pedrin veni pentru câteva minute la bunicul Andrea; se umfla în pene, îşi dădea ifose de pionier, ca să zicem aşa! Chiar şi madame Cichina îşi vârî capul înăuntru pentru o clipă; şi ca să dovedească celorlalţi că nici ea nu stă deoparte când e vorba să ajute pe careva, aduse în dar câteva ouă proaspete şi două flanele groase de-ale bărbatului său;

— Sunt ca şi noi, nu le lipseşte nimic! Şi-s dintr-o lână atât de moale! Ia pune mâna, Ninin…

Era limpede că şi începuse să-i pară rău pentru faptul că se lăsase furată o clipă de generozitate!

Pedrin povesti că se vor muta la Barraggia. Lămuri celor de faţă că acolo se aflau pământuri argiloase, chiar sterpe, iar el urmează să colaboreze la îmbunătăţirile funciare (aceste cuvinte le rosti cu un glas de adevărat pionier!).

Rico se băgă în vorbă întrebând;

— Şi eu o să mă duc tot la Santhiá să dau examen?

— Nu! Asta ar mai lipsi, să te trântească din nou. Când o să fim acolo, o să te dau la o şcoală despre care mi-a vorbit inginerul; o şcoală agricolă de prin părţile acelea.

— Şi ce se învaţă la şcoala aia? Va trebui să învăţ şi latina? făcu băiatul, îngrozit.

— Ce latină?! O să te înveţe să răsădeşti orezul şi să cultivi varza!

— Ah, atunci îmi place! răspunse el, iar ochii îi străluciră; izbuti chiar să pară pentru o clipă un băiat vioi şi simpatic.

Pedrin făcu apoi o propunere. Iată… el trebuie să inspecteze terenurile pe care le luase în arendă. Aşa că va împrumuta maşina de la cei de la „Carlina" (Battistin ar fi vrut să vadă şi el Barraggia…) Şi fiindcă drumul trecea pe la Vercelli, ar fi putut să-l ducă pe Andrea la azil.

Madame Cichina se grăbi să adauge;

— Cine ştie cât o să coste! Cei de la „Carlina" n-o să ţi-o dea gratis, nu?!

— Fireşte, benzina… doar n-o s-o plătească ei?

— Aha!… uite aşa încep să se risipească banii! mormăi acră femeia.

Dar bărbatul său se prefăcu a nu auzi. În schimb se învoi cu Andrea, care se arăta plin de însufleţire la gândul unei plimbări cu maşina până la Vercelli. Că doar nu mai fusese niciodată cu automobilul!

— Ăi de la azil or să-mi dea iute papucii! Or să zică că-s milionar, şi n-or să mă lase să intru! glumi el, cuprins pe neaşteptate de voie bună.

— Aş vrea şi eu să-l însoţesc pe bunic! se rugă Nando.

— Dar eu? N-aş putea să merg şi eu? sări îndată şi Maiot.

Pedrin consimţi cu generozitate;

— Bine, vă iau şi pe voi! E destul loc.

— Dar cum or să vină înapoi? întrebă Ninin, grijulie. Voi doar nu vă întoarceţi imediat.

— Noi, nu! Ne întoarcem abia mâine…

— Şi copiii, ăştia ce-or să facă?

— Ei, or să ia trenul! Că n-or fi niscai bebeluşi! Nu vezi că-s mai voinici ca noi? Înainte de a ne despărţi, trec pe la gară, le cumpăr bilete şi-i încredinţez unui feroviar ca să-i îndrume, la trenul de care au nevoie. Ce mare lucru?!

Cichina turba de furie. Ia te uită! Omul ăsta care drămuia ultimul bănuţ, econom ca nimeni altul, acum îl apucase mania generozităţii şi azvârlea banii în toate părţile!

— Bilet de tren… bilet de tren… — începu ea să se bâlbâie. De ciudă nu-şi găsea cuvintele!

Dar Pedrin i-o tăie scurt;

— Asta nu-i treaba ta. Ştiu eu ce trebuie să fac!

— Vreau să merg şi eu! scânci Rico.

Cichina nu-l lăsă nici măcar să termine şi-şi vărsă asupra băiatului tot necazul.

— Tu stai aici cu mine! rosti ea aspru, burzuluindu-se. Vezi c-o să te las acuma să-mi hoinăreşti cu copiii! Cine ştie ce mai păţeşti!

Şi îl târî acasă; Rico se împotrivea şi scâncea într-una.

Dimineaţa plecării sosi ca un fulger.

La început, bunicul Andrea plânse şi bodogăni; apoi încet-încet se lăsă convins şi, în cele din urmă, se arătă aproape vesel. Îşi strânse toate sculele într-o lădiţă pe care voia s-o ia cu el.

— N-o să te lase!

— Ba o să vedeţi c-o să-mi poarte noroc. Abia îmi mâi dezmorţesc un pic braţele…

Doctorul cel bătrân veni să-l vadă şi-i făgădui că-l va vizita la Vercelli. Apoi îi zise lui Nando;

— Îndată ce te întorci, să vii la mine. O să stai la mine până când te duc la liceu. Şi, ca şi cum ar fi ghicit durerea tainică din sufletul băiatului, se grăbi să adauge; Fireşte, o să te poţi întoarce aici, la prietenii tăi, ori de câte ori vei dori.

Bunicul Andrea fu urcat cu oarecare trudă în maşină, lângă Battistin de la „Carlina”, care sta la

volan; Pedrin luă loc pe canapeaua din spate, între cei doi copii. Cu pălăria dată puţin pe ceafă şi cu o mutră neaşteptat de veselă, ai fi zis că e un „pionier” care porneşte în aventură! Madame Cichina nu se arătă; scuzându-se c-o doare capul, transmise salutări prin Rico şi rămase închisă în casă, să-şi rumege furia-i nesăbuită. Faţa plină de bunătate a lui Ninin era toată scăldată în lacrimi, în timp ce-i strângea mâna lui Andrea.

— O să venim curând să te vedem! Îţi pare bine, nu, bunicule? Zise ea, suflându-şi nasul.

Adio, biet scăunel cu trei picioare părăsit! Dar de câteva zile, Andrea devenise un copil. Plimbarea cu maşina, prima din viaţa lui, îl înveseli într-atât, că-l făcu să uite de toate, îi alungă din minte orice amintiri, remuşcări sau temeri.

Era o zi minunată. În jur, câmpia începuse să îmbrace veşmântul delicat şi dulce al lui septembrie. Pretutindeni vedeai ţărani la muncă. Andrea se purta ca un copil; făcea cu mâna celor pe care îi cunoştea şi se apleca pe fereastră, vrând să vadă totul.

Când ajunseră la marginea orăşelului Vercelli, era unsprezece şi jumătate. Battistin opri maşina în faţa unui birt şi zise;

— Ce-ar fi să ne oprim să îmbucăm ceva? Aici lumea mă cunoaşte. O să ne pregătească un prânzuleţ pe cinste.

Dacă ar fi fost după Pedrin, el ar fi preferat să meargă înainte, dar nu vru să şe arate zgârcit şi, privindu-l pe Andrea, se gândi; „Vai de el, sărmanul! O să aibă destul timp să mănânce ciorbă lungă la azil! Las’ să mai petreacă niţel!“

Îl ajutară pe bătrân să coboare, ţinându-l de subsuori, căci picioarele-i anchilozate nu-i mai erau de niciun folos. Îl duseră înăuntru şi-l aşezară la o masă. Stăpâna birtului ieşi în întâmpinarea clienţilor şi-i făcu o primire foarte călduroasă lui Battistin.

— O, domnu' Battistin prin părţile noastre? Ce bine că aţi venit să ne vedeţi! Mă duc iute la bucătărie să vă pregătesc un prânz de să vă lingeţi degetele!

Se întoarse după o clipă şi puse pe masă o farfurie cu salam tăiat felii. Urmă apoi un rizoto şi, la sfârşit, friptură cu cartofi. Când auzi că-l conduc la azil pe bătrânul Andrea, vru să le ofere la toţi, într-o pornire de generozitate, câte o felie de tortă.

— Zău că torta am pregătit-o pentru un comitet care va veni să mănânce aici astă-seară… Dar o s-o scoatem noi la capăt!

Pedrin nu vru să se lase mai prejos şi oferi o sticlă de vin vechi, pe care stăpâna birtului o desfundă solemn…

— Noroc! şj toţi ridicară paharele.

Andrea trebui să fie ajutat, căci mâinile îi tremurau şi mai şi, dar la sfârşitul mesei era vesel cum nu-l văzuse nimeni niciodată, cu nasul roşu şi cu ochii strălucind, în schimb, Nando nu putea să mănânce. Se uita la bietul lui bunic, de care avea să se despartă în curând, şi aproape că i se făcea rău când îl vedea atât de bine dispus. „A şi uitat că trebuie să-l lăsăm aici; ai zice că nici nu-i mai pasă de mine!”… se gândea băiatul şi simţea un nod în git.

Bunicul lui atât de grijuliu altădată, căruia nu-i scăpa nimic, acum se purta ca un copil!

După ce făcură plata, care, în ciuda prieteniei, fu destul de piperată, salutară pe stăpâna birtului, se urcară în maşină şi se îndreptară spre centrul orăşelului. Trecură prin faţa frumoasei biserici Sfântul Andrei; faţada ei armonioasă, din marmură de culoare verde-crud, asemănătoare cu verdele orezului, căreia linia coloanelor îi dădea şi mai multă graţie, între două clopotniţe ce-şi azvârleau spre cer cupolele zvelte din cărămidă, se potrivea de minune cu verdele grădinilor şi al copacilor seculari care o înconjurau. Copiii scoaseră un strigăt de admiraţie şi se aplecară să privească, dar

maşina trecu repede. Intrară pe o stradă îngustă şi întortocheată şi se opriră dinaintea unui vechi palat; un peron larg şi un portal masiv te făceau îndată să te gândeşti la un spital sau la o mănăstire. Sunară şi o soră grasă veni să le deschidă;

— Ah, este noul pensionar care trebuie să se prezinte chiar azi. Poftiţi… îl chem îndată pe administrator.

Îi invită să intre într-o săliţă. Între timp, Pedrin coborî din maşină bagajul lui Andrea.

— Şi asta – o întrebă el pe soră, arătând spre lădiţa – cu scule de cizmărie – pot s-o las?

— Sigur că da! O s-o păstrez la mine. Chiar avem nevoie de cineva care să repare pantofi. Mai rar aşa bunic! zise sora.

Andrea se umflă în pene şi rosti plin de mândrie;

— Să-mi treacă un pic tremurul ăsta al braţelor, şi o să vezi, soră, ce pantofi pe cinste o să-ţi fac, c-o să dansezi în mijlocul curţii!

Lui Pedrin i se părură nelalocul lor vorbele bătrânului; o soră să danseze în mijlocul curţii! „Omul ăsta se apucă s-o jignească pe soră!“ gând el. Şi se grăbi să spună;

— Dar unde s-a mai pomenit, bunicule, să danseze surorile!? Nu-ţi dai seama? E niţel cam… — şi se bătu peste frunte cu degetul.

Dar sora începu sa râdă cu poftă;

— Ba încă cum mai dansăm! Dansăm toată ziulica, în sus şi-n jos, pe scări şi coridoare, de la dormitoare la bucătărie, de la bucătărie la infirmerie… Dansăm chiar fără muzică!

Din micul vorbitor se vedea curtea interioară, închisă din toate părţile. Platani mari şi bătrâni îşi revărsau umbra deasupra băncilor, pe care şedeau câţiva moşnegi diseutând în linişte.

După ce veni administratorul şi se întocmiră unele mici formalităţi, sora îl luă de braţ pe Andrea, pregătindu-se să-l conducă spre dormitorul unde fusese repartizat. Dar chiar în

clipa aceea intră un pensionar care vroia să-l întrebe ceva pe administrator. Cum îl auzi vorbind pe Andrea, se întoarse iute spre el şi întrebă;

— Nu cumva eşti din părţile Foggiei?

— Ba da! Sunt de la Venosa – răspunse bunicul.

— Ce bine-mi pare! Eu mi-s de la Montemilone, la doi paşi de Venosa.

— Păi atunci suntem consăteni!

Şi începură să discute amândoi.

— L-ai cunoscut pe Pasqualino, fierarul?

— Pasqualino?! Cum să nu! Era vărul unei cumnate de-a mea… Dar îţi aminteşti de Gennariello Carobene, croitorul, care sta cu casa lângă farmacie?

— Păi ăsta a fost cumătrul unui frate al meu! Cum să nu-l cunosc!

Până la urmă descoperiră că se cam înrudesc.

— Oh! Ce fericire că are cine să-i ţină de urât! zise veselă sora.

Sosise clipa despărţirii. Cei doi bărbaţi strânseră mâna lui Andrea, iar Nando îl îmbrăţişă, stăpânindu-se să nu plângă. Numai Maiot izbucni în lacrimi, fără să se poată abţine, şi toţi o certară. Dar bătrânul Andrea nu fu prea impresionat. Se emoţionă o clipă când îşi îmbrăţişă nepotul, însă prezenţa consăteanului găsit în chip atât de neaşteptat îl făcu să-şi vină în fire. Sprijinit de soră şi de noul său prieten, părăsi vorbitorul şi o porni de-a lungul coridorului, fără a se uita înapoi. Abia atunci începu să plângă şi Nando.

Pedrin se grăbi să-i scoată afară pe cei doi copii. Îi conduse la gară şi le cumpără bilete pentru întoarcere, apoi îi încredinţă unui feroviar, care să aibă grijă de ei, şi le ceru să-i promită că or să stea cuminţi în sala de aşteptare.

Era abia ora trei după-amiază, iar trenul lor sosea abia la patru şi douăzeci de minute.

UN NECAZ NU VINE NICIODATĂ SINGUR

Copiii se aşezară pe o bancă, privind călătorii ce se foiau prin gară. Apoi Maiot zise;

— Ce-ar fi, Nando, să mergem să stăm în grădina aceea frumoasă din faţa gării?

Nando nu se învoi;

— Şi dacă vine omul acela să ne caute?

— Păi îi spunem şi lui! răspunse hotărâtă fetiţa; şi cum omul despre care era vorba tocmai trecea pe acolo, Maiot îl şi întrebă; Domnule, ne daţi voie să ne ducem în grădina aceea din faţă?

— De ce nu! Să fiţi numai atenţi la ceas! Voi cunoaşteţi ceasul?

— Asta ar mai lipsi, ca la vârsta noastră, să nu cunoaştem ceasul! exclamă râzând Maiot. Apoi se întoarse spre tovarăşul ei; Vezi că ne-a dat voie?

Se aşezară pe o bancă, la umbra unui copac stufos. De aici se vedea foarte bine ceasul gării. Ce frumoasă era grădina!

— Mi-ar plăcea să dăm o raită jur împrejur! Jos, acolo, trebuie să fie un mic lac – zise Maiot.

Nando se împotrivi;

— Nu mai vedem ceasul dacă ne îndepărtăm…

— Bine, dar în zece minute suntem înapoi! Eu mă duc singură…

Porni hotărâtă, iar Nando se lăsă târât.

Alei atât de frumoase nu mai văzuseră ei niciodată! Apoi le veni poftă să arunce o privire fânţânei şi straturilor de flori din jurul bisericii Sfântui Andrei. Maneta se întorcea mereu să se uite la ceas; limbile însă se mişcau tare încet.

În grădină era lume puţină; două bătrâne care se aşezaseră să se descalţe, un bărbat care citea ziarul, un hamal ce picota… Apoi trecu un cârd de copii,

însoţiţi de un preot; pălăvrăgeau şi râdeau tare, iar ultimii din rând se hârjoneau plesnindu-se peste şepci.

— Când o să fii la liceu, o să faci şi tu la fel! zise râzând Maiot.

Pe o alee laterală mergea repede un tânăr oacheş, bine îmbrăcat. Nando îi dădu un ghiont Mariettei, ca fata să se uite iute într-acolo.

— Priveşte! Priveşte! zise el, arătându-i-l. Ştii, mi se pare că e chiar individul care mi-a dat să duc pachetul cu pricina!

— Cum adică, îţi închipui că e el? Cine ştie unde a sfârşit-o ăla!

— Şi totuşi el este!… E chiar el, ştii? Are acelaşi mers. Dacă aş putea să-l văd bine la faţă! Hai după el! De-o fi el, să vezi numai!…

— Ce să văd? zise Maiot, fără chef. Doar nu vrei să ţe recunoască?! Ar fi în stare să-ţi facă vreun rău! Până la urmă, tot făcând pe detectivii, o să pierdem trenul.

Dar Nando nici n-o luă în seamă şi porni în urmărirea necunoscutului care mergea grăbit. Maiot, după ce aruncă o privire spre ceas (mai aveau treizeci şi cinci de minute, deci era destul timp!), se luă după Nando, curioasă să vadă cum se va sfârşi povestea. Se pare că necunoscutul îşi dădu seama că este urmărit, deoarece iuţi pasul; o luă pe o stradă, traversă o piaţă, apoi apucă pe o uliţă.

— Vrea să i se piardă urma – îi şopti Nando fetiţei.

Deodată omul se îndreptă spre intrarea unei clădiri mari pe care se vedea prinsă firma unei bănci.

— Pariez că încearcă o lovitură – zise Nando, foarte emoţionat.

Şi grăbi şi mai mult pasul, ca să-l depăşească pe tânăr şi să-i vadă bine chipul.

În faţa uşii de sticlă sta un portar având o şapca cu fireturi. Privi chiondărâş spre băiatul care se

oprise alături de el şi, scoţându-şi şapca, salută cu respect pe presupusul bandit.

— Buna ziua, domnule contabil! apoi amândoi se întoarseră spre băiat.

— Ştii că ăsta s-a ţinut scai de mine! Ar fi cazul să se pună capăt cerşetoriei copiilor… — zise contabilul.

Nando o luă la sănătoasa, dar mai avu timp să-l audă pe portar mormăind;

— Încep cam prea devreme în ziua de azi! Nici nu le-a căzut caşul de la gură, şi sunt specialişti; puţin cu cerşeala, puţin cu învârteala şi, dacă se prinde, sunt în stare să ciupească portmoneul din buzunarul, omului…

Când fu din nou lângă Maiot, care se oprise ceva mai departe, Nando gâfâi înspăimântat;

— Hai repede! Nu era el! Era un contabil… Şi şi-a dat seama că-l urmăream, ştii?

— Nu ţi-am spus eu!? Acum, dacă te-nhaţă, o să stai la răcoare!

Şi fugi, și fugi… Alergând, copiii întorceau mereu capul înapoi, de teamă să nu fie urmăriţi; şi iată că ajunseră la gară. Ce nenorocire! Ceasul arăta ora cinci fără zece… Trenul plecase de câteva minute.

— Asta numai din vina ta! Şi-acum ce facem?

— O să luăm alt tren! zise Nando, împăciuitor, căutând să se arate calm, cum de altfel nu era. Eu aş zice să ne ducem şi să-l întrebăm pe omul acela de la căile ferate…

— Treaba ta, eu nu merg! protestă supărată Maiot. Cine ştie dacă n-o să ne certe. Fără să mai punem la socoteală că Pedrin o să afle numaidecât.

— Atunci să întrebăm pe altcineva… Trebuie sa ştim negreşit la ce oră pleacă alt tren!

Maiot văzu şi ea că singuri n-or s-o scoată la capăt; aşa că, după ce se uitară de jur împrejur, se apropiară de o doamnă în floarea vârstei care tocmai cerceta orarul afişat pe peretele gării.

— Încotro vreţi să mergeţi? Aha, înspre Santhià — Torino. Iată… peste un ceas este un rapid care nu opreşte decât la Torino. Ajungeţi direct acasă.

— Dar noi nu ne ducem la Torino!

— Dar unde vreţi să vă duceţi, dragii mei? Şi-i privi cu compătimire şi suspiciune. Cum se face că sunteţi singuri? Sjaer că n-aţi fugit de acasă, nu!?

Cei doi copii începură să tremure de frică.

„Să ştii că asta cheamă poliţia!" se gândi Maiot. Şi născoci pe loc o poveste;

— Cum o să fim singuri?! Tata şi mama s-au oprit la birt şi ne-au trimis pe noi să vedem mersul trenurilor.

Nando, care nu-şi dădea seama de primejdia ce-i paşte, o privi atât de uluit, că femeia gândi în sinea ei; „Ăsta chiar că-i nătâng de-a binelea!" Şi prinse să bodogănească

— Ce mai oameni! Ei stau la birt, beau şi mănâncă (măcar de nu s-ar îmbăta!), şi trimit ţâncii ăştia prostănaci să vadă mersul trenurilor, pe care nu-l pot descurca nici oameni cu carte! De fapt unde vreţi să mergeţi?

Copiii indicară numele satului. Doamna începu să râdă;

— Spuneţi-le părinţilor că au timp berechet să bea! Până la nouă şi jumătate nu mai trece niciun tren care să oprească în satul vostru.

— Până la nouă şi jumătate!?… Cei doi copii se priviri înmărmuriţi. Şi la ce oră ajungem? întrebări speriaţi.

— La zece şi şase minute sunteţi acasă dacă locuiţi în sat… Dacă staţi pe la ferme… o să vedeţi voi!

Copiii mulţumiră doamnei, străduindu-se să pară nepăsători, apoi o tuliră în grabă, căutând să se strecoare prin mulţime.

— Acum nu mai putem nici să ţopăim, nici să alergăm – zise Maiot, cu spiritul ei practic de totdeauna. Trebuie să aşteptăm. Acasă cine ştie ce se va întâmpla, căci vor fi îngrijoraţi! Partea

proastă e că mi-e o foame… Dacă aş avea bani, m-aş duce să-mi cumpăr măcar o bucată de pâine.

Dar nimeni nu se gândise să dea câţiva gologani copiilor. Astfel că şi foamea trebuia să aştepte. Deodată Nando scoase un ţipăt;

— Am pierdut biletul!

— Caută bine, n-aveai cum să-l pierzi!

Dar biletul nu era nicăieri! Pesemne căzuse prin vreo găurică a buzunarului.

— Asta mai lipsea acum!

— Ascultă – zise Nando, care mai întâi se îmbujoră la faţă, apoi deveni palid din pricina acestei ultime descoperiri, care, ce-i drept, era o mare nenorocire – tu, fiindcă ai bilet, ia trenul. Cine ştie cât de îngrijoraţi or fi ai tăi! Eu o să vin pe jos!

— Pe jos? Eşti nebun!

— Ba nu-s de loc nebun! De ce să fiu? De aici la San Germano sunt şaisprezece kilometri. Ştiu bine lucrul ăsta, fiindcă astă-iarnă am făcut împreună cu domnul învăţător un studiu asupra regiunii noastre şi ne-am ocupat şi de distanţe. Deci un om care merge, în pas întins face şaisprezece kilometri în trei ore, să zicem patru, cel mult. Acum e aproape şase; să vezi c-o să ajung acasă înaintea ta!

Raţionamentul stătea perfect în picioare; Maiot se învoi, de altfel şi pentru faptul că n-ar fi ştiut să propună altceva mai bun.

— Atunci pleacă numaidecât! îl sfătui ea. Şi cum o să găseşti drumul?

— Ei, o să-ntreb! Şi nici nu-i greu… o iei pe şosea şi o ţii drept înainte.

— N-o să-ţi fie frică când se va întuneca?

— De ce să-mi fie frică?! O să fiu acasă înainte de a se înnopta – zise Nando, făcând puţin pe grozavul.

Şi se despărţiră, fetiţa se aşeză liniştită într-un ungher, cu ochii ţintă la ceas, ca să nu mai piardă iarăşi trenul. Căuta un om care să-i inspire

încredere şi căruia să-i ceară ajutor. Feroviarul lui Pedrin nu se mai arătă; pesemne îşi terminase serviciul. Şi dacă ea se urcă într-un tren care merge în altă direcţie?… Nenorocire! Cum se va descurca oare? Avea toate motivele să-şi facă curaj, dar nu reuşea câtuşi de puţin!…

Spre norocul ei, alături se aşeză o femeie încărcată de boccele.

— Tu ce tren aştepţi? o întrebă aceasta fără nicio introducere.

— Pe cel de Santhià! Dar cobor la prima – se grăbi să spună Maiot.

— Ah, ce bine! Şi eu trebuie să iau acelaşi tren. Văd că tu n-ai bagaj; ai şă m-ajuţi să pun sus catrafusele astea?

Lui Maiot îi veni inima la loc şi se grăbi să răspundă;

— O, desigur, cu plăcere!

Femeia îi spuse că în fiecare săptămână se duce la Santhià, la târg; vindea cupoane de stofă.

— Dorm la o rudă, aşa că dis-de-dimineaţă sunt la postul meu – zise ea. Apoi scoase dintr-o sacoşă mâncare din belşug şi începu să înfulece cu poftă. Totdeauna când călătoresc, mi se face o foame de lup! zise ea, râzând. Vrei şi tu o chiflă? Hai, lasă nazurile!

Maiot nu era în stare să facă mofturi. Înşfăca o chiflă mare cu salam şi îşi înfipse dinţii în ea cu o poftă care o făcu pe femeie să râdă.

Când sosi trenul, Maiot nu mai avu niciun fel de emoţii. Femeia o călăuzi sigură şi liniştită printre linii; puseră boccelele sus în plasa de bagaje şi găsiră locuri bune. Fetiţa nu se putu abţine să nu-i povestească tovarăşei sale peripeţiile din după-amiaza aceea. Femeia găsi întâmplarea foarte veselă şi râse până îi dădură lacrimile.

— Mi-ar plăcea să-l văd pe detectivul tău amator cum se descurcă cu kilometrii pe care-i are de bătut!

Marietta nu găsea nimic de râs în toate astea, dar nu îndrăzni să sufle o vorbă. Când ajunseră la San Germano, femeia îi aduse aminte să coboare. Din fericire fusese ea atentă! Pe biata Marietta o apucase un somn ca de plumb, că se căznea din răsputeri să stea cu ochii deschişi.

Se trezi în braţele părinţilor, care o aşteptau în gară cuprinşi de nelinişte. Cum să-i convingi că poţi pierde trenul fără să ai un motiv serios şi că, după trenul de la ora cinci, nu mai oprea niciunul în halta lor decât la zece seara?!

— Dar ce ţi s-a întâmplat, scumpa mea prostuţă? o tot întreba mama Ninin, ştergându-şi lacrimile.

Dar îndată îşi dădură seama că Nando lipseşte;

— Şi Nando? Vai de mine! A rămas în tren!

— I-am spus eu că nu poate sosi înaintea mea! zise Maiot.

— Păi cum, nu era în acelaşi tren cu tine?

— Da' de unde! El vine pe jos…

— Pe jos?! Dar ce l-a apucat?

— Ei, şi-a pierdut biletul… Şi şi-a făcut socoteala că, dacă o porneşte imediat, poate să ajungă înaintea mea. Credeam că a şi ajuns!

— Oh, Doamne! Ce i-a mai trecut prin minte băiatului ăstuia? Noaptea, pe un drum atât de lung!

Ninin era foarte îngrijorată şi îi dădu dreptate Ci- chinei, care zicea;

— Dragă, eu sunt împăcată că nu l-am lăsat pe Rico al meu! Am presimţit eu că nu se va sfârşi bine.

Vigiu zise;

— Să nu ne gândim numaidecât la rău! E băiat mare, ce poate să i se întâmple? Până la urmă o să fie niţel obosit. Acum hai să punem lăcusta noastră în pat, că adoarme de-a-npicioarele; apoi eu o să mă duc înaintea băiatului. Nu cred c-o să mai întârzie mult!

Şi chiar aşa făcu. Trecând prin faţa casei doctorului, Vigiu fu ispitit să intre şi să-i

povestească acestuia păţania lui Nando, dar se temu că va deranja, drept care îşi continuă drumul. La rândul său, doctorul cel bătrân, văzând că băiatul pe care şi el îl aştepta, nu mai vine, se gândi; „O fi îndurerat din cauza despărţirii de bunic… Oamenii aceia buni l-or fi oprit la ei, ca să-i mai aline necazul, temându-se că într-un mediu nou i-ar fi poate şi mai greu. O să mă duc mâine să văd".

Vigiu merse el ce merse pe şosea, dar în cele din urmă se opri la un mic birt de ţară. Birtaşul, care ieşise să ia puţin aer şi sta la o masă sub umbrar împreună cu nişte clienţi, îi strigă îndată ce-l văzu;

— Hei, Vigiu, ce cauţi pe drum la ora asta? Nu vii să bei un păhărel cu noi?

Fiindcă-l trăgea aţa şi pe el, Vigiu se duse şi se aşeză între prieteni. „Nu-i nimic – îşi zise el – băiatul trebuie să treacă pe aici şi o să-l văd cu siguranţă.”

Apoi, tot bând şi discutând, pierdu noţiunea timpului şi chiar uită niţel de scopul plimbării lui nocturne atât de puţin obişnuite.

În timpul ăsta, Nando…

Nando mergea vârtos. După ce trecu de periferia oraşului Vercelli (case lungi şi scunde, orezarii, dughene…), se trezi în câmp. Era încă ziuă şi băiatul se simţea plin de curaj şi optimism.

„Dacă merg repede, sosesc înainte de căderea nopţii – se gândea el – şi cum ajung aproape de sat, cum nu mai mi-e frică!”

Dar după o jumătate de oră începu să încetinească pasul, fără să-şi dea seama. „Oare câţi kilometri oi fi făcut?” I se părea că mersese mult, tare mult. Însă când întrebă un biciclist care stătea aplecat deasupra unei roţi cu anvelopa dezumflată, acesta îi răspunse ursuz;

— Da’ ce, nu ştii să citeşti? Ai chiar sub nas piatra kilometrică. De aici până la primele case din Vercelli să tot fie vreo doi kilometri.

Şi îl privi înciudat ca şi când ar fi bănuit pe Nando că umblă să presare cuie, ca să înţepe camerele bicicliştilor cumsecade.

Numai doi kilometri! E drept că se chinuise destul până să se descurce pe străzile oraşului; se învârtise de colo până colo, făcând ocoluri de prisos, ba de câteva ori fusese nevoit să ceară lămuriri.

Un băietan care trecea pe acolo împingând un cărucior plin cu zarzavat se opri să privească la biciclist şi să asculte.

— Unde zici că mergi? îl întrebă pe Nando.

Nando îi spuse.

— Să i-o spui lui mutu! Ce crezi că sunt prost s-o cred? făcu băiatul. Te duci doar până la „Ferma nouă”! Te-am văzut azi-dimineaţă. Ce-mi torni mie gogoşi?.

— Zău că nu mint! zise Nando. Mă duc la San Germano!

Între timp, ciclistul se îndepărtase fără să-i pese de băieţi.

— Crezi că nu ştiu că la „Ferma nouă“ au angajat un alt rândaş? Mie puţin îmi pasă! N-o să plâng că m-au dat afară! Lor o să le pară rău… — vorbi băiatul, zâmbind strâmb, iar pe chip i se zugrăvi pentru o clipă invidia.

— Îţi spun că te-nşeli! N-am fost niciodată la „Ferma nouă”. Nici. Măcar nu ştiu unde e! răspunse Nando, care nu înţelegea nimic.

— Şi de ce nu tai pe potecă, să scurtezi drumul şi s-ajungi în sat la tine? întrebă răutăcios băiatul.

— Ei, de-ar fi vreuna, aş lua-o pe-acolo cu dragă inimă… — zise Nando.

— Păi este! Uite, cărăruia aia care taie peste câmp o să te facă să câştigi o bucată bună de drum…

— Adevărat? Şi cam cât o să scurtez din drum?

— Oho, cel puţin vreo trei sau patru kilometri.

— Bine! Îţi mulţumesc… Da’ n-o să mă rătăcesc cumva?

— Aş! Poteca asta dă iar în şosea. O ţii drept înainte.

Nando porni cu inima uşoară, iar celălalt, luându-şi căruciorul, îşi văzu de drum fluierând.

Înserarea cobora repede, iar aerul era încărcat de o umezeală rece. Nando întâlnea mereu ţărani întorcându-se de la muncă, care, turme mânate de păstori şi de câini..

Nu se simţea singur şi mergea voios. Dacă foamea nu i-ar fi dat ghes, totul ar fi fost minunat. Băiatul culese de sub un pom un măr încă verde şi începu să-l ronţăie; de-ar fi fost o chiflă! Dar, vai, nu era decât un măr acru şi viermănos care-i strepezea dinţii. Cărăruia se pierdea printre ogoare şi pajişti verzi; din când în când, câte o punte trecea peste un pârâiaş, ori vreo fermă se arăta în depărtare pe câmpia nemărginită. Întunericul coborî iute. Nando începu să regrete că o apucase pe potecă.

„Dacă aş fi fost pe şosea, aş fi întâlnit încă destulă lume!“ se gândi el. În zare prinseseră să se aprindă luminiţe.

Pe câmpie nu vedeai ţipenie de om şi începu să se lase o ceaţă uşoară. Siguranţa care-l însufleţise mai înainte îl părăsi îndată. Ah, şi şoseaua aceea care nu se mai arată! Trecuse o bucată bună de timp de când mergea… Dar dacă. Băiatul acela l-o fi păcălit? Dacă şi-o fi bătut joc de el? Avea o mutră răutăcioasă! Şi ce tot îndruga despre „Ferma nouă”?… Că în locul lui au angajat un altul…? Iuţi pasul, însă era obosit şi abia îşi mai târa picioarele.

Deodată i se păru că zăreşte prin ceaţă o umbră deşirată şi stranie, venind pe cărare. Nando mai-mai că începu să alerge, împiedicându-se mereu de pietre şi de făgaşele căruţelor. Dar pare-se că şi făptura ciudată care venea doar la câţiva paşi în urma lui prinse să meargă mai repede. „Vrea să m-ajungă!“ se gândi băiatul, tulburat. Apoi Nando o rupse la fugă. De-i sfârâiau călcâiele! Celălalt începu şi el să alerge.

— Aşteaptă-mă! Aşteaptă-mă! strigă arătarea. Aşteaptă-mă să mergem împreună!

Nando continuă să gonească fără măcar a întoarce capul; dar puterile îl părăsiră şi celălalt îl ajunse gâfâind.

— De ce mă faci să alerg aşa? Credeai că vreău să te mănânc? spuse el, abia trăgându-şi sufletul.

Cu inima cât un purice, Nando se opri şi-l recunoscu.

— Oh, Mini, vânzătorul de mături! exclamă el cu un suspin de uşurare când văzu silueta firavă a tânărului, pe care legătura de mături, măturici şi perii o alungea în chip ciudat. Te-am luat drept o arătare!

Era un vânzător ambulant de mături; umbla prin sate şi ferme cu măturile lui, şi toată lumea îl cunoştea. Se zicea că e cam slab de minte, dar era blând şi nevinovat ca un copilaş.

— Da' tu ce cauţi pe coclaurile astea? Ai fugit de-acasă? întrebă Mini, vânzătorul de mături.

— Auzi vorbă! Ce-ţi trece prin minte!… Am pierdut biletul de tren, aşa că trebuie să merg pe jos.

— Te duci acasă? Păi nu mai stai la „Airola"?

— Ba cum să nu, tot acolo stau.

Faţa lui Mini, vânzătorul de mături, se lungi şi mai mult.

— Păi pe aici… pe aici o s-ajungem la râul Sesia… Pe urmă treci podul şi dai în şoseaua care duce la Novara. Da' pe unde o iei ca s-ajungi acasă?

Şi încercă zadarnic să rezolve problema aceasta care întrecea cu mult puterea lui de judecată. În schimb, Nando înţelese numaidecât cum stau lucrurile şi situaţia i se păru disperată.

— Băiatul ăla m-ă făcut într-adins să rătăcesc drumul! zise el, descurajat. Acum… trebuie să mă întorc înapoi!

— Ah! exclamă Mini, tot mai încurcat. Dar dacă tu te întorci înapoi, eu iar rămân singur… Mi-e

frică să merg singur noaptea! smiorcăi el. Vino cu mine! Eu mă duc să dorm la Toni Zdrenţărosul.

Nando se simţi dintr-o dată nespus de obosit.

„Nu e chip să-l fac să meargă mai departe!“ se gândi băiatul, înspăimântat. Şi chiar el, la ideea că se va găsi din nou singur pe câmpia aceea necunoscută, încerca un simţământ asemănător cu frica lui Mini, vânzătorul de maturi. Aşa ca porni alături de Mini, fără să mai scoată o vorbă, înghiţindu-şi lacrimile.

Merseră ei ce merseră, apoi ogoarele se sfârşiră şi drumul se pierdu într-un prundiş presărat cu buruieni şi mărăcinişuri. În apropiere se auzea susuirnl unui râu.

Un câine mare, negru apăru pe neaşteptate în faţa celor doi băieţi de parcă ar fi ieşit din pământ şi începu să-i adulmece, apoi mârâi încet; dar de îndată ce-l recunoscu pe Mini, cu măturile, începu să se gudure.

— Ce e, Garibuia?! vorbi Mini, bătându-l uşor cu palma pe spate. Am ajuns, ştii? îi zise apoi lui Nando, înveselindu-se brusc.

Era greu de mers prin locul acela plin de pietre; mărăcinii şi spinii le zgâriau picioarele şi se agăţau de haine. Totuşi Mini aproape că alerga, iar Nando abia-abia se ţinea după el.

„Casa“ lui Toni Zdrenţărosul se ivi din întuneric pe neaşteptate. Era un vechi vagon (cine ştie cum ajunsese în pustietatea aceea), cârpăcit la nimereală cu bucăţi de scândură şi tablă; în prag sta Toni Zdrenţărosul, scrutând întunericul cu ochi somnoroşi. La picioarele lui, doi câini cu părul lung se uitau ţintă la stăpân, gata la orice semn al său.

— Ei, Mini, tu eşti? întrebă, bătrânul.

— Chiar Mini cu măturile! strigă tânărul. Ce zici, Zdrenţărosule, ţi-aduc pe cineva să doarmă la noapte?… Îl cunosc;. E un băiat din „Airola“ – îi zise când se apropie.

Şi îi povesti cum îl întâlnise.

— N-are decât! răspunse indiferent bătrânul. Dacă ar fi fost unul mai în vârstă, m-aş fi temut, dar de un băieţel… Toni Zdrenţărosul era un cerşetor bătrân, înalt şi uscăţiv, cu o barbă mare, căruntă, încâlcită, şi cu o claie de păr galben-cenuşiu ce-I cădea în şuviţe pe gât. Ochii îi erau injectaţi şi cufundaţi în găvane. Înăuntru am mâncare! adăugă el.

Cei trei câini se strecurară primii în încăpere şi, scheunând, se făcură colac în jurul unei vetre primitive.

Toni aprinse o lampă cu petrol şi dădu foc la un mănunchi de buruieni, ca să încălzească ciorba aflată într-un bidon mare, cu toartă ca o oală.

— Ciorba asta mi-au dat-o fraţii Biliemme! explică bătrânul în timp ce umplea cu orez şi cu fasole deasă trei gamele ruginite.

Orezul încolţise şi avea gust de slănină râncedă, dar cei trei meseni înfometaţi primiră cu bucurie ciorba fraţilor cu pricina. Apoi Toni Zdrenţărosul scoase dintr-un sac o pâine mare şi tăie ditai feliile, pe care le frecă bine cu usturoi şi le presără cu sare.

— Mâncaţi! zise el, oferind lui Nando şi Mini. Nimic nu e mai bun ca usturoiul, ca să-ţi întăreşti stomacul! Da' tu ce ai în buzunarul ăla? Dacă e ceva de mâncare, scoate-l afară şi hai să mâncăm împreună; asta-i regula, dragă Mini! iar ochii lui mici şi urduroşi priviră şiret.

— Nu… nu, nu! Sigur că ştiu! Dar asta… asta trebuie s-o duc acasă — bâigui Mini.

— Şo… Garibuia! asmuţi Zdrenţărosul câinele negru care-l privea.

Câinele sări în picioare şi se apropie de Mini, care nu îndrăznea să facă nicio mişcare; animalul îşi vârî botul în buzunarul umflat, scoase cu delicateţe pachetul alb care se vedea şi-l aduse stăpânului.

— Oh, ia te uită! Un pachet cu salam! Şi voiai să-l mănânci singur, ai? Şo, Tacun! Ia vezi niţel ce

are în buzunarul celălalt?

Câinele cu pete roşcate care răspundea la numele acesta se duse şi adulmecă buzunarul lui Mini, apoi îşi vârî botul cu îndemânarea unui hoţ de buzunare şi scoase afară o bucată mare de brânză.

— Aşa, bravo! Credeai că-l duci pe Toni, egoistule? Vrei să dormi şi să mănânci gratis! Ei, nu, dragul meu! Cina se plăteşte! Se plăteşte şi culcuşul, după obiceiul tău… Ah, ah, ah! Sus, Farfui, fă-l să plătească chiria pentru culcuş.

Farfui, un câine mic şi roşcovan ca o vulpe, se apropie de Mini şi se aşeză pe labele, dinapoi, într-o pantomimă graţioasă.

— Curaj, Mini, hai, scotoceşte-te ca să nu-i zic eu;” Ia!“

— Nu, n-am vândut nimic azi! Nu… nu… nu… Toni Zdrenţărosul! bâigui jalnic Mini, vânzătorul de mături; faţa lui jigărită avea un aer atât de caraghios de disperat, că Nando începu să râdă.

— Ia! porunci cerşetorul, care, pare-se, voia să petreacă pe seama nenorocitului de băiat.

Câinele îşi schimbă înfăţişarea drăgălaşă într-un rânjet ameninţător şi înşfăcă o bucată de pulpă ce se vedea dezgolită sub pantalonii prea scurţi.

— Aoleo! ajutor… săriţi! urlă Mini, vânzătorul de mături, zbătându-se înnebunit de frică, deşi câinele nu-şi vârâse colţii, ci mai de grabă părea că se joacă.

Băiatul se resemnă, scoase o hârtie de cinci lire, pe care câinele o luă delicat în gură şi o aduse stăpânului. Apoi se grăbi să se întoarcă lângă victimă. Şi jocul se repetă la fel de fiece dată.

— Ştii bine că cinci lire nu ajung! O ştie până şi Farfui… Hai, dă-i înainte!

Mini scoase suspinând şi gemând alte cinci lire, iar de data asta câinele se dovedi mulţumit şi se duse să se culce cuminte la locul lui.

— Ei, acum putem să sfârşim cina! zise bătrânul, împărţind salamul şi brânza. Asta da, mai

zic şi eu mâncare! exclamă el, muşcând cu nesaţ dintr-o felie de salam. Şi, bietului Toni n-aveai de gând să-i dai nici măcar firimiturile, hoţomanule! În bidon mai rămăsese ciorbă; Zdrenţărosul o vărsă într-un lighean mare, puse în ea bucăţi de pâine, oase şi zise câinilor; Acuma, voi! Dar mai întâi salutaţi musafirii!

Cei trei câini se ridicară pe labele dinapoi şi făcură un fel de reverenţă, apoi se aruncară asupra ligheanului şi într-o clipă nu mai rămase nicio fărâmiţă.

— Ei, ăştia ar mânca averea a şapte biserici şi pomenile a şapte sihaştri – zise cerşetorul, scărpinându-şi claia de păr zbârlit. Iar acum, toţi la culcare! Şi pentru prima oară se adresă lui Nando; Tu ai un aer de mironosiţă… Nu-mi pari obişnuit să dormi pe pământ. Aşază-te ici pe frunze; e cel mai bun loc, bagă de seamă! şi îi arătă un maldăr mare de frunze uscate puse grămadă într-un colţ al încăperii, peste care se afla întinsă o pătură cenuşie şi ruptă. Nouă o să ne-ajungă asta – zise el, risipind o mână de paie de orez pe jos şi zvârlind o veche plapumă zdrenţuită.

Îşi pături haina drept pernă şi se culcă jos lângă Mini, care încerca, să se cuibărească în paie, bodogănind că el plătise şi că se cuvenea să doarmă pe frunze.

Curând nu se mai auzi decât răsuflarea celor doi oameni. Câinii scheunau din când în când şi se răsuceau în somn; poate visau şi ei!

Nando se întinse să se odihnească pe frunzele foşnitoare; frunze de fag care mai răspândeau un miros plăcut de pădure. Nu izbuti să adoarmă imediat. Îşi aduse aminte de bunic. Din pricina atâtor păţanii aproape că-l uitase… Îl văzu aievea pe bătrân aşa cum se îndepărta el pe coridorul azilului, fără a întoarce capul; o amintire dureroasă, răscolitoare! Începu să plângă, cu faţa ascunsă în frunze, ca să-şi înăbuşe suspinele.

Câinele Garibuia înălţă capul şi ascultă o clipă zgomotul acela ciudat; apoi se apropie de băiat, îl linse pe obraz şi se culcă lângă el, sprijinindu-şi capul inteligent pe spatele lui.

Afară se auzea glasul Sesiei – un murmur îndepărtat, un clipocit de apă curgătoare.

Cam tot atunci, Vigiu îşi dădea seama că se făcuse foarte târziu.

— Aproape miezul nopţii! E cu putinţă oare?! se miră el. Cum mai zboară timpul în tovărăşie plăcută!… Şi băiatul ăla care nu mai vine!

Prietenii se ridicară de la masă şi, salutând, porniră grăbiţi. Birtaşul se duse să pună obloanele la ferestre şi începu să care scaunele înăuntru, observând filosofic;

— Ei, când timpul trece repede, înseamnă că lucrurile merg bine! Numai când îţi merge rău, timpul se scurge încet şi numeri minutele!

Vigiu spuse noapte bună şi se întoarse acasă încet-încet. Se gândi o clipă să se ducă şi să anunţe poliţia; dar apoi, cum era optimist din fire, se răzgândi şi îşi zise; „Să pun toată lumea în picioare… şi mai mult ca sigur că nu-i nimica! Băiatul o fi fost obosit şi pesemne s-a oprit să înnopteze la vreo fermă, poate la „Marchesa", unde-l cunosc toţi. Mâine dimineaţă om vedea noi!“

Astfel ajunse acasă, unde Ninin îl aştepta încă trează şi neliniştită.

FIECARE CU DRUMUL LUI

A doua zi dimineaţa, Nando se trezi când abia se lumina de ziuă. Toni Zdrenţărosul şi Mini stăteau la taifas.

— Dacă mucosul ăsta a fugit de-acasă – zicea Toni – n-am nevoie de el aici! Ăia de la poliţie au să vină îndată… Cât ai clipi mă şi bagă la răcoare, învinuindu-mă că fur copii!

— Eu habar n-am! Eu… eu… l-am întâlnit pe cărare, alergând ca un nebun! repetă Mini, cu o mutră dezolată.

Nando se apropie de cei doi bărbaţi;

— Dar n-am fugit de-acasă, credeţi-mă!. Ba chiar aş vrea s-ajung acasă cât mai repede… Un derbedeu de băiat m-a făcut să rătăcesc drumul. Arătaţi-mi pe unde s-o iau, vă rog, ca să pot pleca numaidecât…

Cuprins de-îngrijorare, se gândea la ceea ce cu siguranţă s-a întâmplat la „Airola”. „Ce-or fi

făcut? Or fi anunţat poliţia? Dar pe doctorul cel bătrân? Cine ştie ce-o să zică! Fără doar şi poate că, drept pedeapsă, n-o să mai vrea să mă trimită la liceu”…

Teama, grija i se cuibăriră în inimă.

— Ha, ha, ha!… izbucni în râs bătrânul. Şi chiar vrei să te duci pe jos până la „Airola”? Păi ştii că de aici ai de mers pe puţin douăzeci de kilometri?

— Douăzeci de kilometri?! N-am încotro! trebuie să merg pe jos. Am pierdut biletul de tren şi n-am un ban…

— Ha, ha, ha!… Va să zică asta-i povestea! Domnişorul a pierdut biletul de tren! Ei, douăzeci de kilometri nu-s mare lucru! De altfel nici nu sunt chiar atâţia. Dar ca să umbli pe jos, trebuie să fii ca mine. Eu n-am mers cu trenul de când mă ştiu pe lume; drumul e viaţa mea. O pornesc cu câinii şi mergem aşa, fără grabă. Din când în când ne oprim şi mâncăm ce ni se dă. Vara ne odihnim pe o pajişte, sub un copac… Orice loc e bun vara! Iarna lumea ne lasă să intrăm în grajduri. Aşa colindăm din sat în sat. Nu ne grăbim niciodată.

— Bine, dar eu mă grăbesc! zise neliniştit băiatul. Spuneţi-mi, trebuie să mă întorc iarăşi pe cărarea de ieri seară? Mini, vânzătorul de mături, încotro se duce? El cunoaşte toate drumurile…

— Ascultă, bobocule! Astăzi mă duc la Prarolo, fiindcă e târg. Se dansează, sunt căluşei, lumea bea şi se veseleşte. Lumea veselă e darnică; nădăjduiesc să fac rost şi eu de ceva gologani. Mini se duce din nou la Vercelli, cred… Poţi să te duci cu el. E pe aici o cărare ce taie peste câmp. O să faceţi ceva mai mulţ de o jumătate de oră, ca să ajungeţi în oraş. De la Vercelli, te descurci tu. O să-ţi continui drumul cum o să poţi… Dar cred că te-ai născut într-o zodie bună. Ieri seară ţi-a mers bine; l-ai întâlnit pe împieliţatul ăsta de Mini! Apoi ai dat peste castelul Zdrenţărosului! Ce crezi că e puţin lucru? Foamea ţi-ai potolit-o şi nici culcuşul

nu ţi-a lipsit; şi încă gratis, pe deasupra! O să-ţi meargă bine şi azi, ai să vezi!

— Îmi pare rău că n-am niciun ban – zise Nando. Aş vrea să am bani, să pot plăti şi eu ceva ca Mini… Deocamdată nu pot decât să vă mulţumesc din inimă!

— Ei, lasă, lasă!… Nu face nimic! zise bătrânul îmbunat. Ascultă, Mini, dacă vii mâine seară, mă găseşti – îi zise vânzătorului de mături. Apoi Toni îşi chemă câinii şi o porni pe mal de-a lungul râului; făptura lui înaltă şi costelivă, înfăşurată într-o pelerină jerpelită, cu desaga la spinare, se îndepărta încet, urmată pas cu pas de cei trei câini…

— Mergem şi noi? întrebă Mini, săltându-şi pe spate legătura cu mături, măturici şi perii.

Cei doi băieţi o porniră pe o cărare care abia se zărea prin prundiş; apoi tăiară peste ogoare semănate cu porumb şi fâneţe pline de rouă. Lunganul de Mini, mergea înainte şi făcea nişte paşi atât de mari, că Nando scotea limba, ca să se ţină după el.

— Cum de-ai ajuns să dormi la Toni Zdrenţărosul? îl întrebă Nando, rupând tăcerea.

— Într-o seară m-am rătăcit prin părţile astea. Era o ceaţă deasă, că puteai s-o tai cu cuţitul… Am avut noroc că l-am găsit pe Toni Zdrenţărosul, care m-a luat să dorm în coliba lui. Acum mă duc deseori… Oh! Ce om cumsecade!

Nando îşi aminti scena petrecută cu o seară înainte şi îi veni să râdă.

— Dar ce hoţomani de câini are! exclamă băiatul. Hai spune adevărul; aşa-i că ţi-e frică de ei?

— Sunt mai răi ca diavolul! Şi încă ce hoţomani! Dacă te înhaţă, ai păţit-o!… Îţi şi smulge o halcă. Diavoli, nu altceva! răspunse Mini, părând mereu înspăimântat.

Începea să se zărească şoseaua, şerpuind albă dincolo de o mirişte întinsă, presărată cu floricele

galbene de rapiţă.

— La revedere! rosti pe neaşteptate Mini. Ai ajuns unde trebuie. Eu mă duc la fermele alea din vale; sper să vând ceva!

— La revedere, Mini, şi-ţi mulţumesc pentru toate! În sinea lui zise; „Halal ajuns, când mai am atâta de mers!“

Străbătu aproape într-un suflet ultima porţiune de cărare şi iată-l la şosea. Panglica ei albă şerpuia printre câmpurile verzi, iar Nando se opri descurajat, măsurând-o din ochi.

Era obosit! Cursa plină de emoţii de ieri seară, somnul întrerupt şi zbuciumat de peste noapte, drumul din zori, toate îl osteniseră.

„Cine ştie cât o să mai trag până s-ajung la „Airola“! La urma urmei, oare ce-or fi crezând despre mine? Or fi pornit-o în căutarea mea!“

Din nou se simţi apăsat la gândul că doctorul cel bătrân, aţât de bun cu el şi cu bunicul, o fi mânios.

Pe şosea, circulaţia începu să se înteţească. Un automobil mare trecu chiar pe lângă el, depăşind un car, şi chiar în acel moment Nando văzu un ghem cenuşiu care sări jos şi se rostogoli dincolo de şanţul şoselei, pierzându-se într-un lan de porumb.

Automobilul frână brusc şi din el coborî un bărbat care începu să privească în toate părţile.

— Pisicuţa mea! Pisicuţa mea!… plângea cu suspine o fetiţă de cinci-şase ani, aplecându-se afară din maşină.

Femeia care sta lângă ea părea foarte enervată;

— Ce i-a mai trecut prin minte mătuşii Florinda! Să-ţi dăruiască animalul ăsta stupid! Şi tu, proasta ce eşti, de ce-ai deschis coşuleţul?

— Fiindcă… fiindcă… — suspina fetiţa – biata pisicuţa făcea miau, miau! Am vrut s-o mângâi…

— N-o văd nicăieri! zise bărbatul. Las’ c-o să luăm alta şi mai frumoasă, Mimmina! Una albă toată… Nu vrei o pisicuţă albă şi frumoasă?

— Vreau pisicuţa mea! continuă să strige deznădăjduită fetiţa.

— Of, ce plictisitoare eşti! Pierdem atâta vreme pentru o pisică! o certa femeia. Hai să mergem! Cine ştie unde o fi?!

Dar bărbatul era înduioşat de plânsul fetiţei; se apropie de Nando, care se oprise să privească scena, şi-i zise;

— Spune, băieţelule, n-ai văzut o pisică fugind?

— Ah, pisică era? Credeam că-i un ghem. S-a rostogolit acolo – şi arătă locul unde-o văzuse dispărând.

— N-ai vrea să încerci s-o cauţi? Te voi răsplăti.

— O, sigur, cu plăcere! se învoi Nando.

Sări şanţul şoselei şi intră în porumbişte. Pisicuţa cenuşie se ghemuise sub o brazdă, lângă un smoc de iarbă, şi mieuna de ţi se rupea inima. Nando se apropie tiptil, tiptil, întinse mâna şi o mângâie uşor. Înspăimântată, pisicuţa deschise ochii şi-l privi, apoi începu să se alinte sub mângâieri. Atunci Nando o luă delicat în braţe şi, mângâind-o mereu, o aduse înapoi stăpânilor. Fetiţa scoase un strigăt de bucurie atât de asurzitor, că pisicuţa se sperie din nou, aşa ca băiatul abia o mai putu ţine.

— Scumpa mea pisicuţă! Ce băiat bun eşti că mi-ai găsit-o! zicea fetiţa, foarte fericită, întinzând mânuţele grăsuţe să ia mâţa. Dar mamă-sa înşfăcă biata pisică de ceafă şi o azvârli cu brutalitate în coșuleţ, închizându-l cu furie.

— Na, s-o mai laşi să scape încă o dată! Vai de tine dacă mai deschizi o dată coşuleţul!

Tatăl însă părea foarte mulţumit de rezultatul căutărilor şi împărtăşea bucuria fetiţei.

— Eşti mulţumită, Mimma? Ai văzut că am găsit-o? Ei, acum trebuie să-i dăm ceva acestui băiat cumsecade. Şi scoase portmoneul.

Nando se codi roşind;

— Lăsaţi, nu vă deranjaţi!

Dar bărbatul îi vârî cu forţa în mână o bancnotă de o sută de lire, ceea ce o făcu pe soţie să exclame;

— Ce exagerare!

— Vai, nu, nu, lăsaţi… mulţumesc…! bâlbâi încurcat băiatul.

Bărbatul se urcă la volan, închise portiera şi se pregăti să pornească.

— La revedere, băieţelule, la revedere! zise fetiţa, făcându-i semn cu mâna.

În clipa aceea, bărbatului îi trecu ceva prin minte; se întoarse spre băiat şi-l întrebă;

— Până unde mergi, băiete?

— Mă duc până la o fermă dincolo de San Germano.

— Pe jos?

— Da, domnule, pe jos!

— Oh, bietul băiat! Păi atunci urcă… Noi trecem pe acolo, aşa că te putem duce.

Nando nu aşteptă să i se spună a doua oară.

— Vă mulţumesc foarte mult! zise el timid şi se urcă sprinten. „Să ştii că are dreptate Toni Zdrenţărosul! Chiar că m-am născut într-o zodie norocoasă!“ se gândi el.

Se ghemui într-un colţ, căutând să ocupe cât mai puţin loc. Fetiţa trase un chiot de bucurie şi începu să ciripească;

— Bravo, tăticuţule, că iei în maşină şi pe băieţelul care mi-a găsit pisicuţa cea drăguţă!

Femeia însă se uită cu vădită scârbă la hainele prăfuite, la părul ciufulit şi faţa chinuită a băiatului; apoi se întoarse şi privi pe fereastră, cu buzele strânse într-o expresie de resemnare plină de dispreţ, şi tot drumul nu scoase o vorbă.

În mai puţin de un sfert de oră ajunseră la „Airola”.

Nando se grăbi să coboare;

— Iată, aici stau! Şi acum, vă mulţumesc foarte mult!

Nu-i veniră în minte alte cuvinte ca să-şi exprime mulţumirea.

Maşina porni imediat.

— La revedere, băieţelule! îi strigă iar fetiţa.

Maiot, care auzise un automobil oprindu-se, îl văzu pe Nando şi începu să strige;

— Ia te uită! Vine cu maşina!

Şi fugi înaintea lui. Ceilalţi stăteau în prag şi vorbeau cu glas tare; Vigiu, Ninin, Cichina, doctorul cel bătrân şi mama-mare. Pedrin nu se întorsese (şi Nando răsuflă uşurat), iar Rico sta şi asculta cu aerul unui băiat care e mândria părinţilor.

Nando venea agale, ocrotit de Marietta.

Ninin îl întâmpină spunând;

— Oh, bietul băiat, cine ştie cât o fi de obosit!

Apoi, emoţionată, izbucni în lacrimi.

Maiot striga cu veselia ei exuberantă;

— Hai spune repede ce ţi s-a întâmplat! Bănuiesc că l-ai prins chiar pe hoţ!

Vigiu, cu ochi sclipitori, se porni pe râs şi-i dădu în glumă o palmă.

— V-am spus eu că nu era cazul să mergem la poliţie? Un băiat voinic ca el nu se pierde, ce naiba! O scoate el la capăt oriunde s-ar afla.

Mama-mare râse şi ea, arătându-şi unicul dinte;

— Mie îmi plac oamenii care fac lucrurile niţel mai altfel decât toată lumea, numai să nu fie la mijloc nimic rău, să ne înţelegem bine! Şi-acum, voinicule, s-auzim ce-ai mai făcut de data asta!

Cichina abia-abia se stăpânî să nu spună o răutate la adresa doctorului şi-şi strânse buzele, cu un aer de dojana acră. Dar doctorul cel bătrân deveni serios;

— Ascultă, băiatul meu! Povestea cu trenul, cu biletul pierdut o ştim; a fost o întâmplare nefericită! Nu se poate spune însă că ai fost un bun cavaler pentru Maiot! (Faţa i se lumină într-un zâmbet…) Pe deasupra, te-ai dovedit imprudent şi prostuţ… Acum vrem să ştim de ce nu te-ai întors

ieri seară şi unde ţi-ai petrecut noaptea. E clar? Nicio minciună! Şi adăugă sever; Acum că bunicul nu mai poate să se ocupe de tine, eu înţeleg să-i ţin niţel locul.

Ochii lui Nando se umeziră; bunicul l-ar fi primit cu palme sau şi-ar fi descins cureaua de la pantaloni, aşa cum făcuse o dată sau de două ori, şi l-ar fi bătut. Pentru o clipă se gândi că acea chelfăneală i-ar fi plăcut acuma; era mult mai greu să-i răspundă doctorului!

— M-am rătăcit ieri seară! zise cu jumătate de glas, nesigur, ca şi cum ar fi fost vinovat.

Dar apoi îşi ridică ochii negri, plini de teamă, şi se uită la doctor, dar ceea ce citi pe faţa acestuia făcu să i se ia greutatea de pe inimă.

Nando povesti despre băiatul răutăcios din pricina căruia rătăcise drumul, despre întâlnirea cu Mini, vânzătorul de mături, despre ospitalitatea lui Toni Zdrenţărosul…

— Oh, Mini, vânzătorul de mături! Ce băiat bun! exclamă Ninin. Prima oară când o trece pe aici, o să-i cumpăr mături şi o să-i plătesc bine!

Toată lumea fu de acord că, spre a-l recompensa pe lunganul providenţial, trebuia să cumpere de la el multe mături.

Maiot se distră cel mai mult cu povestea câinilor cerşetorului.

— Ce mult mi-ar plăcea să-i văd! repeta ea întruna.

Dar Toni Zdrenţărosul nu trecea niciodată prin părţile acelea. Numai Vigiu îl întâlnise de câteva ori împreună cu cei trei câini ai lui care dădeau reprezentaţii, iar apoi se strecurau printre oameni să strângă bani, ţinând în dinţi farfuria.

— Să sperăm că asta e ultima oară! zise doctorul cel bătrân. Cred că ai învăţat să nu te mai încrezi în primul venit, să fii mai chibzuit şi mai prudent. A ieşit bine, dar putea să iasă şi rău! Şi zâmbi cu zâmbetul lui niţel trist, punând mâna pe capul băiatului. Acum du-te şi mănâncă!. Ninin stă

ca pe jeratic, fiindcă se gândeşte că mai înainte de orice trebuie să-ţi recapeţi puterile; şi are dreptate! Mai târziu o să vii la mine; Michina ţi-a şi pregătit o cămăruţă. Peste câteva zile o să ne ducem la Vercelli şi o să dai examen de admitere la liceu. Învăţătorul tău mi-a spus că o să-l iei cu foarte bine.

Lui Nando i se umplu inima de bucurie;

— Atunci… o să pot învăţa mai departe?

— Cred că da!

— Credeam… credeam că sunteţi foarte supărat… şi…

— Iar eu cred că ţie, mai presus de orice, ţi-e o foame de lup! îi tăie vorba, râzând, doctorul. Şi plecă salutând pe toată lumea.

Tocmai atunci sosi automobilul care-l aducea acasă pe Pedrin. Arendaşul insistă ca Battistin de la „Carlina” să rămână la „Airola“, să bea ceva, dar Battistin era grăbit şi plecă numaidecât. Pedrin era foarte vesel.

— Oho, aici e un congres! exclamă el, văzând lumea adunată pe bătătură.

Ca şi cum toţi s-ar fi înţeles între ei, nimeni nu-i mai zise nimic lui Nando, care o zbughi drept în bucătăria Nininei.

— Chiar că a fost o raită frumoasă! Noile canale de irigaţie vor fi curând inaugurate… Acum se pregăteşte terenul, iar la primăvară se face orezăria. O să vezi, nevastă, cât o să-ţi placă noua casă! E mult mai bine ca aici! Avem şi o cameră frumoasă pentru mama-mare…

— Oh, cât despre asta – zise hotărâtă şi încăpăţânată bătrâna – mai degrabă o să vin să vă văd, dar ca să stau acolo pentru totdeauna, în casa voastră nouă, nu. Eu nu-mi las casa mea; am intrat în ea ca nevastă, aici vreau să mor! N-aveţi decât să spuneţi ce vreţi, dar eu de aici nu mă mişc!

— Deoarece vom pleca departe, ar trebui să vii sa stai cu noi, mamă-mare! insistă slab nora.

— Vă mulţumesc; dar eu rămân în satul meu. Copacii bătrâni nu mai pot fi răsădiţi! Nu-i aşa, domnule doctor, n-am dreptate?

— Ne-ar face plăcere să vii cu noi! zise fiul ei. Ai putea să faci şi dumneata niţel pe cucoana… şi-apoi, dacă o să te îmbolnăveşti?

— Oh, dragul meu Pedrin, eu nu m-am născut s-o fac pe cucoana! Casa mea e aici şi n-o părăsesc, ce să mai vorbim. Pe urmă, gândeşte-te; să ne închipuim că mă îmbolnăvesc…

— O să-ţi ţinem noi tovărăşie, bătrânii din sat, nu, mamă-mare! zise glumind doctorul cel bătrân. Şi adăugă; Dar acum, aici la „Airola", nu mai rămâne nimeni dintre voi! Pedrin pleacă la Barraggia, Vigiu îşi va face negustoria în sat, bietul Andrea şi-a schimbat şi el locuinţa. Numai chipuri noi, deci!

Într-adevăr, numai chipuri noi!

Când doctorul cel bătrân plecă, Nando se apucă să-şi aranjeze într-o cutie micul său insectar; era foarte preocupat de fluturi, să nu li se rupă aripile! Mariettei i-ar fi plăcut să-l ajute, dar Nando nici nu voia să audă.

— Nu, nu, că tu mi le strici cu siguranţă! zise, îndepărtând-o cu mâna,. Fără să se sinchisească prea mult. Apoi, ca să-i fie iertată mojicia, îi dărui un cărăbuş tare frumos. Dacă vrei să-l păstrezi, pune-l într-o cutiuţă cu puţină naftalină – o sfătui el.

Fetiţa însă începu să râdă şi-i spuse că nu e de lână cărăbuşul! Nando nu se mai osteni să lumineze atâta neştiinţă şi se mulţumi s-o privească compătimitor.

— Mâine o să vin să te văd! îi zise după ce termină să-şi împacheteze mărunţişurile. Dar numai dacă doctorul o să-mi dea voie, fiindcă zilele astea va trebui să învăţ mult.

Apoi o porni pe şosea; mergea în întâmpinarea noii sale vieţi şi se simţea niţel mândru, iar în adâncul sufletului era nespus de bucuros.

— Hei, Maiot, azi o să începem treaba la ceasul când de fapt ar fi trebuit s-o sfârşim! îi strigă Vigiu, care între timp terminase cu încărcatul căruciorului.

Maiot fugi înăuntru, să ducă frumosul cărăbuş, şi apoi îşi ajunse tatăl din urmă. O opinteală, şi căruciorul porni. Tatăl sta între hulube şi trăgea, iar fetiţa, în spate, împingea din răsputeri…

Din când în când întorcea capul după Nando, care se îndepărta în direcţie opusă. În ziua aceea, biata Maiot nu putea fi de loc veselă, nu putea şi pace! Se gândea; „Când Nando o să ajungă doctor sau ceva mare, n-o să mai stea la ţară, în casa doctorului. Desigur, se va duce la Vercelli, într-una dintre casele alea mari şi frumoase… Sau chiar la Milano, care e un oraş atât de mare! Şi o să meargă cu maşina, ca doctorul cel nou, care-şi dă atâtea aere… Dar când va trece pe aici, va veni la prăvălie, să mă vadă! Când o să vină, o să-mi zică;

— Îţi mai aminteşti când am fost la Vercelli să-l însoţim pe bunicul Andrea şi eu am pierdut biletul?

Iar eu o să-i spun;

— Ştii că mai păstrez insecta pe care mi-ai dat-o ca amintire… Priveşte-o! Şi o să-i arăt cărăbuşul.

Aproape că-i venea să plângă când se gândea. Din fericire, în faţa ei vedea spatele robust al tatălui. Oh, tată! Chipul lui vesel te face să uiţi de necaz doar cât îl priveşti!

Simţi nevoia să meargă alături de el.

— Tăticule, nu-i aşa că o să mă laşi tot pe mine să aranjez marfa în vitrină?

— Sigur că da! Să te-nţelegi cu maică-ta…

Mama spune întotdeauna „da” lăcustei ei… Ce bine e să te gândeşti la ea, să te gândeşti că e acasă şi te-aşteaptă!

Şoseaua albă tăia câmpia întinsă şi tăcută. Orezul de octombrie părea de aur, iar apa din orezărie era verde şi nemişcată. Şiruri de plopi se aliniau de-a lungul digurilor, iar apa din iazuri şi canale strălucea susurând.

Un stol de becaţine se ridică de lângă o porumbişte, apoi un bâtlan îşi întinse aripile luminoase în văzduhul albastru.

La o răscruce, iat-o şi pe Adelina, cu cârdul ei de gâşte… Adelina avea o rochiţă roşie, cu flori galbene, şi o fundă mare de mătase ce-i cădea în ochi. Alerga desculţă după gâşte, care se legănau pe labele lor galbene, iar din când în când îşi desfăceau aripile ca nişte vele albe.

— Bună, Delina!

— Bună, Maiot!

Aproape de „Marchesa”, Vigiu lăsă jos hulubele căruciorului şi scoase goarna.

Două sunete lungi, cam false în dimineaţa aceea…

— Poftiţi struguri dulci… Pătlăgele coapte şi frumoase…

De Sfântul Martin, la „Airola”, numai chipuri noi!